

Grad Livno

IZVJEŠĆE O RAZVOJU GRADA LIVNA

---

za 2023. godinu

Prosinac 2024.

Broj: 02-04-4499/2024

Sadržaj

Lista tablica.....	3
Lista slika	3
Izvršni sažetak.....	4
1. Uvod	5
2. Analiza razvojnih trendova kroz prikaz utvrđenog sustava pokazatelja.....	7
2.1. Analiza trenda ključnih razvojnih pokazatelja u Gradu Livnu i okruženju	10
2.1.1. Demografske karakteristike i kretanja	11
2.1.2. Ekonomski pokazatelji.....	12
2.1.3. Tržište rada	14
2.1.4. Poljoprivredna proizvodnja	14
2.1.5. Turizam.....	15
2.1.6. Obrazovanje	16
2.1.7. Zdravstvena zaštita.....	16
2.1.8. Socijalna zaštita	17
2.1.9. Kultura i sport.....	17
2.1.10. Zaštita okoliša.....	18
2.1.11. Komunalna infrastruktura	18
2.1.12. Prometna infrastruktura	19
2.1.13. Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije	19
2.1.14. Smanjenje rizika od katastrofa	19
3. Pregled implementacije akcijskog plana, strateških mjera i ključnih strateških projekata.....	20
3.1. Planirane aktivnosti	20
3.2. Implementacija Akcijskog plana za razdoblje 2023-2026. godine.....	22
3.3. Pregled planiranih i ostvarenih financijskih sredstava na razini strateških ciljeva i prioriteta na godišnjoj razini.....	34
4. Procjena napretka i doprinos implementacije Strategije razvoja Okviru za implementaciju ciljeva održivog razvoja u BiH.	37
4.1. Procjena napretka	37
4.1. Doprinos implementacije Strategije razvoja Okviru za implementaciju SDG u BiH	38
5. Institucionalni kapaciteti za planiranje i upravljanje razvojem.....	40
6. Zaključci i preporuke.....	41

Lista tablica

Tablica 1. Pokazatelji utjecaja na razini strateških ciljeva	8
Tablica 2. Prioriteti za strateške ciljeve s pripadajućim mjerama	8
Tablica 3. Osnovni pokazatelji razvoja Grada Livna i HBŽ-au 2023. godini u odnosu na prethodnu	11
Tablica 4. Demografski pokazatelji u Gradu Livnu	11
Tablica 5. Pregled strateških ciljeva i prioriteta	20
Tablica 6. Ključni strateški projekti.....	21
Tablica 7. Indikativni financijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada 2023.-2027. godina po strateškim ciljevima.....	21
Tablica 8. Indikativni financijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada Livna 2023.-2027. godina po izvorima	22
Tablica 9. Pregled statusa implementacije aktivnosti iz Akcijskog plana 2023.-2026. godine za izvješćenu godinu	23
Tablica 10. Pregled postignutih rezultata u okviru implementiranih aktivnosti i projekata u 2023. godini	25
Tablica 11. Vrijednost realiziranih sredstava po Strateškim ciljevima u 2023. godini	34
Tablica 12. Struktura financiranja po strateškim ciljevima, prioritetima i izvorima financiranja u 2023. godini.....	35
Tablica 13. Povezanost Strategije razvoja Grada Livna sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH	38

Lista slika

Slika 1. Trgovinska bilanca Grada Livna	13
Slika 2. Usporedna analiza poreznih prihoda Grada Livna i HBŽ-a	13
Slika 3. Prosječne neto plaće i mirovine u Gradu Livnu i HBŽ-u	14
Slika 4. Stočni fond Grada Livna	15
Slika 5. Pokrivenost stanovništva liječnicima na području Grada Livna	17
Slika 6. Struktura prometnica na području Grada Livna.....	19
Slika 7. Struktura indikativnog financijskog okvira implementacije Strategije razvoja Grada Livna 2023.-2027. godine po strateškim ciljevima.....	22
Slika 8. Pregled statusa implementacije aktivnosti iz Akcijskog plana 2023.-2026. godine za izvještajnu godinu.....	24
Slika 9. Vrijednost realiziranih sredstava po Strateškim ciljevima u 2023. godini	35
Slika 10. Struktura financiranja realiziranih sredstava po strateškim ciljevima u 2023. godini	37

Izvršni sažetak

Izvešće o razvoju predstavlja dokument kojim se sagledavaju rezultati u ostvarivanju razvojnih ciljeva i implementaciji strateških dokumenata tokom 2023. godine.

Izvešće ima za cilj da omogući cjelovit pregled situacije i napretka Grada Livna u 2023. godini, te da posluži lokalnoj upravi kao smjernica u planiranju budućih razvojnih projekata i aktivnosti.

U 2023. godini za realizaciju strateških projekata planiranih planovima organizacijskih jedinica čak 33,63% sredstava je iz eksternih izvora financiranja, a 66,37% iz proračuna Grada Livna.

Postotak realizacije u odnosu na planove organizacijskih jedinica za 2023. godinu je 91,91%.

Generalno promatrajući, implementacijom strateških projekata i aktivnosti u 2023. godini, Grad Livno je napravio značajan korak u razvoju. Implementacijom ključnog strateškog projekta Vodovodni sustav Livanjski horizont koji za cilj ima dovesti pitku vodu do svakog kućanstva u Livnu u promatranom razdoblju je započela izgradnja vodovodne mreže za naselja Miši i Golinjevo. Implementacijom ključnog strateškog projekta Uređenje infrastrukture u poslovnoj zoni „Rasadnik“ stvaraju se preduvjeti za povećanje broja poslovnih subjekata i radnih mjesta u narednom razdoblju.

Ključni izazovi u implementaciji strateških aktivnosti su kašnjenja u implementaciji projekata iz razloga dugotrajne provedbe javnih nabava zbog učestalih žalbi.

Preporuke za unaprjeđenje upravljanja lokalnim razvojem su sljedeće:

- Nastaviti pripremiti planove u skladu sa Uredbom o izradi implementacijskih dokumenata FBiH;
- Jačati kapacitete gradskih službi za planiranje i upravljanje razvojem;
- Popuniti ključna radna mjesta u Službi za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije, kao nositeljima razvoja, u skladu sa sistematizacijom;
- Jačati kapacitete i znanja službenika u oblasti upravljanja projektnim ciklusom i pripremi razvojnih projekata u cilju apliciranja prema EU i međunarodnim, ali i domaćim fondovima;
- Kontinuirano jačati internu i eksternu komunikaciju po pitanju implementacije, praćenja i izvještavanja realizacije Strategije, pripreme implementacijskih dokumenata; uključenosti drugih Službi u smislu privlačenja sredstava od drugih izvora (donatora, viših razina vlasti i dr.) za realizaciju strateških projekata;
- Organizirati kvartalne koordinacijske sastanke predstavnika svih službi i analizirati odstupanja u stupnju realizacije proračuna i strateških projekata, identificirati mjere i preporuke za realnije planiranje prilikom izrade trogodišnjih i godišnjih planova implementacije Strategije;
- Nabaviti učinkovit softver za planiranje i upravljanje razvojem, koji će biti fleksibilan i omogućiti kvalitetno praćenje realizacije Strategije, kako financijski tako i po osnovu pokazatelja razvoja;
- Uspostaviti mjesne zajednice

1. Uvod

Strategija razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine predstavlja integrirani multi sektorski strateški dokument kojim se usmjerava razvoj Grada Livna. Njegova svrha je da informira sve ključne sudionike i zainteresirane strane o razini realizacije razvojnih ciljeva Grada Livna te da omogući adekvatno donošenje odluka o strateškim prioritetima i operativnim ciljevima u narednim godinama. Također, izvješće predstavlja uvid u doprinos Grada u realizaciji šireg okvira razvoja, odnosno strategija razvoja viših razina vlasti (Županije, Federacije), sektorskih strategija (npr. Strategija zaštite okoliša, Strategija zapošljavanja, Strategija socijalne uključenosti itd.), kao i Okvira za Ciljeve održivog razvoja u BiH.

Strategija razvoja Grada Livna za razdoblje 2023. – 2027. godine pripremljena je u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 32/17), Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 74/19 i 2/21) i Odlukom Gradonačelnika o pokretanju procesa izrade strateškog dokumenta razvoja u Gradu Livnu broj: 02-24-1-1566/21 od 05.07.2021. godine. Gradsko Vijeće usvojilo je Strategiju razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine na 23. redovitoj sjednici održanoj 03.07.2023. godine. Strategija razvoja je osnova za izradu Akcijskog plana, Smjernica, trogodišnjih i godišnjih planova rada gradskih službi, okvirnog proračuna (DOB) i godišnjeg proračuna.

Izvešće o razvoju predstavlja dokument kojim se sagledavaju rezultati u ostvarivanju razvojnih ciljeva i implementaciji strateških dokumenata, i ovo je prvo po redu izvješće koje je pripremljeno sa ciljem praćenja i analize stupnja društveno-ekonomskog razvoja u Livnu. Izvješće ima za cilj da prezentira pregled cjelokupne situacije i napretka Grada Livna u 2023. godini, te da posluži kao putokaz u budućim razvojnim procesima.

Izvešće je sveobuhvatan, analizira ekonomski, društveni, infrastrukturni i okolišni aspekt razvoja, te predstavlja analizu koja se oslanja na Strategiju razvoja Grada Livna i time osigurava kontinuitet u analizi i izvještavanju sveukupnog razvoja, ali i polazni temelj za pripremu novih Smjernica za trogodišnje planiranje, sa uključenim trogodišnjim Akcijskim planom za implementaciju Strategije razvoja.

Struktura Izvešća o razvoju Grada Livna, nakon uvodnog dijela i izvršnog sažetka, sadrži osvrt na trendove kretanja ključnih razvojnih pokazatelja prema utvrđenim pokazateljima, zatim pregled implementacije Strategije po strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama i ključnim strateškim projektima, uključujući i pregled financijskog okvira za implementaciju istih. Nakon analitičkog pregleda, Izvješće daje osvrt na usklađenost i doprinos implementiranih razvojnih inicijativa i projekata u postizanju ciljeva strategija razvoja viših razina, sektorskih strategija i Ciljeva održivog razvoja i na koncu, procjenu napretka i preporuke za unaprjeđenje za naredno razdoblje.

U izradi Izvešća o razvoju Grada Livna korišteni su podaci službenih izvora (Statistički zavodi, Statističke agencije, Zavod za programiranje razvoja, Zavodi za zapošljavanje, Izvješće o radu organa uprave i sl.) kao i podaci prikupljeni u neposrednim kontaktima sa lokalnim javnim poduzećima, ustanovama i nadležnim institucijama te i ostali podaci kojima Grad Livno raspolaže.

Izazov u izradi Izvešća o razvoju prvenstveno se ogleda u nedostatku kapaciteta JURE za izradu ovakvog dokumenta sa svim potrebnim podacima, nadalje predstavljalo je neblagovremeno objavljivanje statističkih podataka, kao i nedostatak podataka za određeni broj pokazatelja. Pored navedenog, u nekim

slučajevima zabilježeni su izazovi zbog definiranih pokazatelja u Strateškom dokumentu za koje je potrebno dodatni napor za njihovu mjerljivost.

Izvješće o razvoju za 2023. godinu pripremila je Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije Grada Livna. Savjetodavnu i tehničku podršku pri izradi ovog implementacijskog dokumenta pružio je Projekt Američke agencije za međunarodni razvoj Pomoć lokalnoj upravi (USAID/LGAA)¹.

---

¹Stavovi i mišljenja izražena u ovom dokumentu ne odražavaju nužno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

2. Analiza razvojnih trendova kroz prikaz utvrđenog sustava pokazatelja

Usvajanjem Strategije razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine Grad Livno je definirao i uskladio razvojne pravce i prioritete sa ključnim nacionalnim i međunarodnim razvojnim dokumentima. Vizija razvoja Grada Livna odražava stratešku namjeru, dubinu i širinu strateške promjene koju građani lokalne zajednice žele vidjeti.

Vizija razvoja Grada Livna 2023.-27. godina

Grad Livno će biti grad dinamičnog gospodarstva, razvijene poljoprivrede, prepoznatljive kulturno-turističke ponude i očuvanog okoliša

Ostvarenje razvojne vizije realizirat će se kroz 3 strateška cilja, razrađena u 9 prioriteta i 26 mjera. Sljedeći strateški ciljevi su usklađeni sa razvojnom strategijom Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu HBŽ)/FBiH i Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, a glase:

Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima

Strateški cilj Grada Livna je razviti Grad Livno kao mjesto dinamičnog gospodarstva sa razvijenom poljoprivredom, razvijenim turizmom i intenziviranim ulaganjima s posebnim naglaskom na proizvodno i izvozno orijentirano gospodarstvo i koje će biti utemeljeno na održivom korištenju prirodnih i društvenih resursa. Grad Livno u svoj gospodarski razvoj treba temeljiti na tri ključna elementa koji čine ovaj strateški cilj: razvoj poljoprivrede i podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje utemeljene na održivom korištenju prirodnih resursa kojima Livno obiluje i koji mu daju specifičnost i prepoznatljivost; turizam kao tercijarna djelatnost može doprinijeti povećanju prepoznatljivosti i afirmaciji prostora te u kombinaciji s poljoprivredom može doprinijeti značajnijem gospodarskom razvoju Grada Livna i otvaranje novih radnih mjesta, a s posebnim naglaskom na povezivanje poljoprivrede i turizma; privlačenje ulaganja u Livno jedan je od stupova ovog strateškog cilja s tim da privlačenje ulaganja prvenstveno treba biti usmjereno na proizvodno i izvozno orijentirana ulaganja, a opet utemeljena na prirodnim resursima i njihovo održivo korištenje.

Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana

Grad Livno želi stvoriti kvalitetno ozračje za život građana kroz razvoj i poboljšanje društvene infrastrukture i društvenih usluga. Ovo podrazumijeva kvalitetnije obrazovanje, kvalitetniju zdravstvenu zaštitu, kvalitetniju socijalnu skrb, te kvalitetniji i bogatiji kulturni i sportski život u Gradu Livnu, te agilniju i transparentniju javnu upravu. Grad Livno svoj društveni razvoj treba temeljiti na razvoju potrebne društvene infrastrukture i podizanju njene kvalitete u sektorima koji čine temelje kvalitete društvenog života građana kao što su obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb. Također, pored temeljnih životnih i ljudskih potreba, kvaliteta života se odražava i na dostupnosti i kvaliteti ostalih društvenih sadržaja koji građanima Livna, a posebno mladima, omogućavaju zadovoljavanje sekundarnih potreba koje trebaju činiti kvalitetu življenja u Gradu Livnu kao što su kultura, sport i sl.

Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša

Grad Livno želi razviti kvalitetnu komunalnu infrastrukturu te osigurati zaštitu okoliša kako bi se razvoj Grada Livna mogao temeljiti na dugoročnim i održivim pretpostavkama. Okolišni razvoj Livna treba biti utemeljen na održivom razvoju i očuvanom okolišu kao temeljnom resursu za razvoj Livna. Razvoj komunalne infrastrukture predstavlja temelje kvalitete života i gospodarskog razvoja grada, s tim da razvoj ove infrastrukture treba biti utemeljen na načelima zelene tranzicije i održivog gospodarenja okolišem.

Kako bi se adekvatno procijenio utjecaj i stupanj realizacije strateških ciljeva, planirano je da se isti prate kroz sljedeći set pokazatelja utjecaja:

Tablica 1. Pokazatelji utjecaja na razini strateških ciljeva

Strateški cilj	Pokazatelji (utjecaja)	Polazna vrijednost (2021.)	Ostvarena vrijednost (2023.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Strateški cilj 1. Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	Rang razvijenosti Grada Livna	50	47	35
	Stupanj zaposlenosti	20%	22%	25%
	Stupanj nezaposlenosti	36%	32%	30%
Strateški cilj 2. Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	Procijenjeni broj stanovnika u Gradu Livnu	32.360	31.901	32.300
	Stopa prirodnog prirasta stanovnika	-9%	-5,40%	-3%
	Migracijski saldo	-28	4	-10
Strateški cilj 3. Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	Pokrivenost kućanstava pitkom vodom/kanalizacijskim sustavom	55%/25%	63%/26%	62%/30%
	Udio selektiranog otpada	0%	0%	20%
	Smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru (zgradarstvo, promet i javna rasvjeta) u odnosu na referentnu godinu 2009.	30%	31%	20 %

Prioriteti predstavljaju ključne oblasti i smjerove djelovanja za postizanje vizije i strateških ciljeva, te kao takvi imaju najveći utjecaj na razvojne pravce, odnosno na realizaciju pokazatelja strateških ciljeva. Kako bi se adekvatno procijenio utjecaj i stupanj realizacije 9prioriteta, planirano je da se isti prate kroz sljedeći set pokazatelja:

Tablica 2. Prioriteti za strateške ciljeve s pripadajućim mjerama

S.C.	Prioritet	Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost (2021.)	Ostvarena vrijednost (2023.)	Ciljana vrijednost (2027.)	Pripadajuće mjere
Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima						
1.	Prioritet 1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	Udio prerađivačke industrije	9%	10,74%	15%	1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja
		Broj poslovnih subjekata koje predaju završni financijski račun	239	279	260	
		Visina ostvarenog izvoza	21.797.137,00 KM	35.507.757,00KM	Preko 28.000.000,00 KM	1.1.3. Unapređenje prostornog planiranja
	Prioritet 1.2. Razvoj i promocija turizma	Broj registriranih dolazaka i noćenja	2.823/3.486	4.961/6.747	preko 30.000/50.000	1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture

		Dužina boravka turista	1,25	1,35	2	1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude
		Prihodi od boravišne takse	0 KM	0 KM	100.000,00 KM	1.2.3. Promocija turističke ponude Livna
	Prioritet 1.3. Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	Broj PG registriranih kao poslovni subjekti	74	78	90	1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju
		Broj zaposlenih u poljoprivredi	83	73	110	1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede
		Visina povučenih poticaja u poljoprivredi	1.285.770,00 KM	2.056.025,38 KM	preko 2.000.000 KM	1.3.3. Razviti model korištenja upravljanja poljoprivrednim zemljištima i pašnjacima
	Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana					
2.	Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	Broj upisane djece u osnovnu školu	1.484	1.512	1.520	2.1.1 Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava
		Broj registriranih korisnika kulturnih sadržaja	627	7.006	800	2.1.2 Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine
		Broj aktivnih članova sportskih društava	1.233	1.650	1.300	2.1.3 Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja 2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje
	Prioritet 2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova	Broj novorođene djece	140	129	160	2.2.1 Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga
		Udio stanovništva preko 65 god. starosti	21%	21,66%	18%	2.2.2 Potpora mladima i mladim obiteljima
		Udio stanovnika u dobi do 14 god. starosti	10%	9,53%	14%	2.2.3 Inkluzija ranjivih skupina u društvo
	Prioritet 2.3. Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave	Broj uspostavljenih e usluga	0	0	2	2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima
		Broj prijavljenih projekata za financiranje iz vanjskih izvora - godišnje	15	22	25	2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata
		Broj provedenih projekata u suradnji s MZ/NVO/dijasporom/br aniteljima - godišnje	11	14	20	2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom
	Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša					
3.	Prioritet 3.1. Zaštita okoliša	Broj divljih deponija	45	40	20	3.1.1 Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
		Broj priključaka na kanalizacijsku mrežu	2.733	2.669	2.900	3.1.2 Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama
		Smanjen broj intervencija PVP na požare	163	81	100	3.1.3 Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća

Prioritet 3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture	Broj priključaka na vodovodni sustav Livanjski horizont	6.181	6.373	6.500	3.2.1 Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva
	% rekonstruiranih lokalnih i nerazvrstanih prometnica	20%	22,26%	40%	3.2.2 Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture
Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	Broj javnih zgrada na kojima su primijenjene mjere energetske učinkovitosti	13	16	15	3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete
	Iznos troškova potrošnje el. Energije za javnu rasvjetu na godišnjoj razini u KM	180.000,00 KM	213.845,29 KM	150.000,00 KM	3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu

Stupanj razvoja lokalne zajednice je u direktnoj vezi sa stupnjem realizacije zacrtanih strateških ciljeva i pripadajućih prioriteta. S toga je u nastavku detaljno analiziran stupanj razvoja grada Livna u 2023. godini, kroz sustav praćenja kretanja ključnih razvojnih pokazatelja, odnosno pokazatelja u oblasti ekonomskog, društvenog i infrastrukturnog razvoja te zaštiti okoliša.

2.1. Analiza trenda ključnih razvojnih pokazatelja u Gradu Livnu i okruženju

Provedbom planiranih aktivnosti i ukupnih sinergijskih učinaka u izvještajnom razdoblju se razvojni trendovi uočavaju kroz ocjenu postavljenih pokazatelja i dostupnih podataka. Pokazatelji označavaju vrstu i stupanj promjena koje se neposredno ostvaruju kroz realizaciju mjera, prioriteta i razvojnih ciljeva, a služe kao kvalitativni i kvantitativni pokazatelj razine ostvarivanja utvrđenih ciljeva razvoja.

Promatrajući razvoj kroz realizaciju planiranih aktivnosti i ukupnih sinergijskih učinaka u izvještajnom razdoblju, očigledno je da se pozitivne promjene pokazatelja utjecaja realiziraju kroz razvoj nekoliko ključnih sektora kao što su poduzetništvo, poljoprivreda, turizam, obrazovanje, kultura, sport, infrastruktura i dr.

Na temelju statističkih podataka može se zaključiti da je ekonomija u BiH u posljednje 3 godine doživjela nekoliko šokova (pandemija COVID-19, prirodne katastrofe, globalna inflatorna kretanja, geopolitička nestabilnost u regiji i svijetu, itd.), koji su se odrazili na lance opskrbljivanja, zatim rast cijena hrane, što je dovelo do toga da su u prosincu 2023. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, potrošačke cijene porasle za 6,1% na razini BiH, odnosno 5,3% u Federaciji BiH (godišnja inflacija).

I pored negativnih ekonomskih kretanja u prethodnom razdoblju u BiH, analiza statističkih podataka za 2023. godinu ukazuje na blagi oporavak ekonomije, odnosno da su kretanja ekonomskih aktivnosti u Gradu Livnu u 2023. godini imala blagi rast koji je zabilježen i u HBŽ, stopa zaposlenosti rasla je za 2,6% u odnosu na 2021. godinu dok je rast zaposlenih u HBŽ zabilježen od 0,5%. Prosječne plaće su također blago porasle dok je stopa nezaposlenosti pala za 1,9%. Mirovine su porasle za 21,3% uz istovremeni rast broja umirovljenika za 2,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Na temelju prethodno navedenog, uzimajući u obzir kretanja pokazatelja utjecaja strateških ciljeva predstavljenih u prethodnom poglavlju i na temelju sljedećih kretanja osnovnih pokazatelja razvoja u

okruženju (HBŽ), u nastavku je prikazan usporedni sumarni pregled pokazatelja razvoja Grada Livna u odnosu na okruženje.

Tablica 3. Osnovni pokazatelji razvoja Grada Livna i HBŽ-a u 2023. godini u odnosu na prethodnu

Elementi	Grad Livno		HBŽ	
	2022	2023	2022	2023
Stanovništvo (proc. sred. god)	32.078	31.901	77.795	77.249
Gustoća naseljenosti	32,3	32,1	15,8	15,7
Indeks razvijenosti	0,76	0,76	0,27	0,28
Stopa prirodnog priraštaja u %	-7	-5,4	-6,5	-5,3
Stopa registrirane zaposlenosti u %	20,8	21,6	21,2	21,6
Stopa registrirane aktivnosti u %	31,2	31,5	32,2	32,3
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	22.201	21.949	52.976	52.393
Prosječan broj zaposlenih osoba	4.614	4.736	11.235	11.293
Prosječan broj nezaposlenih osoba	2.256	2.147	5.836	5.650
Stopa registrirane nezaposlenosti u %	33,5	31,6	34,2	33,3
Prosječna neto plaća u KM	1.135	1.269	1.047	1.168
Broj umirovljenika	3.695	3.790	7.180	7.296
Prosječna mirovina u KM	510	623	483	590
Broj poslovnih subjekata	1.846	1.886	3.763	3.838
Izvoz robe - u 000 KM	28.402	35.507	124.446	153.406
Uvoz robe - u 000 KM	30.615	32.575	113.449	131.459
Trgovinska bilanca u 000 KM	-2.213	2.932	10.996	21.947
Pokrivenost uvoza izvozom u %	92,77	109,0	109,7	116,7
Prihodi od poreza na dohodak u KM	6.056.997	6.696.911	11.586.446	13.055.081
Prihodi od poreza na dohodak po stanovniku	189	210	149	169

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socio-ekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2023.),
Federalni zavod za statistiku

2.1.1. Demografske karakteristike i kretanja

Analizirajući prethodno navedene pokazatelje, može se zaključiti da je prema broju stanovnika Grad Livno prvi grad u HBŽ-u. Grad Livno je sredinom 2023. godine imao 31.901 stanovnika, što čini 41,30% stanovnika HBŽ-a. Broj stanovnika u odnosu na prethodnu godinu je manji za 177, odnosno 0,55%. Postotak smanjenja broja stanovnika je ipak manji od zabilježenog na razini HBŽ-a.

Tablica 4. Demografski pokazatelji u Gradu Livnu

	2021.	2022.	2023.
Broj stanovnika	32.360	32.078	31.901
Gustoća naseljenosti	32,56	32,27	32,09
Rođeni	148	157	129
Umrli	439	383	301
Piraštaj	-291	-226	-172
Broj stanovnika 0-14	3.285	3.161	3.041
Broj radno sposobnog stanovništva (15-64)	22.249	22.201	21.949

Broj stanovnika 65+	6.626	6.716	6.911
% Radno sposobnog stanovništva	69,18	69,21	68,80

Smanjenje broja stanovnika, kako u Gradu Livnu, tako i u HBŽ, se u velikoj mjeri može dovesti u vezu sa dugogodišnjim negativnim prirodnim priraštajem.

Grad Livno zauzima 20,15% površine HBŽ-a sa gustoćom naseljenosti od 32,09 stanovnika/km² u 2023. godini što Livno svrstava u JLS sa niskom gustoćom naseljenosti. Gustoća naseljenosti u Gradu Livnu znatno je veća od prosjeka u HBŽ, koja iznosi 15,7 stanovnika/km².

U 2023. godini zabilježen je pad broja novorođene djece za 29 živorođene djece, ali i pad broja umrlog stanovništva za 82 osobe u odnosu na prošlu godinu, što u konačnici rezultira kontinuiranim negativnim prirodnim priraštajem.

Osnovni pokazatelji koji opisuju demografska kretanja na području Grada Livna su pozitivan migracijski saldo u 2023. godini, opadanje broja stanovništva do 14 godina te negativan prirodni priraštaj.

2.1.2. Ekonomski pokazatelji

Na pokazatelje i trendove u oblasti ekonomskog razvoja na području Grada Livna u 2023. godini utjecaj je i dalje imala COVID 19 pandemija, koja je u 2020/21. godini značajno utjecala na pad gospodarske djelatnosti, povećanje broja nezaposlenih, smanjenje broja turista, dok su poljoprivredni proizvođači pretrpjeli velike štete u smislu povećanja cijena repromaterijala, tako da je 2021/22. godina bila obilježena pružanjem podrške oporavku i zaobilaznjem posljedica koje je pandemija imala na lokalno gospodarstvo.

Analizirajući ključne pokazatelje u oblasti ekonomskog razvoja, utvrđeno je da se prema Indeksu razvijenosti Grad Livno nalazi na 2. mjestu u HBŽ-u, odnosno na 47. mjestu u Federaciji BiH. Broj nezaposlenih u Gradu Livnu kontinuirano se smanjuje, dok broj poslovnih subjekata raste. Iako je porastao uvoz u odnosu na prethodnu godinu, izvoz je bilježio značajnije povećanje te je shodno tome trgovinska bilanca zabilježila suficit.

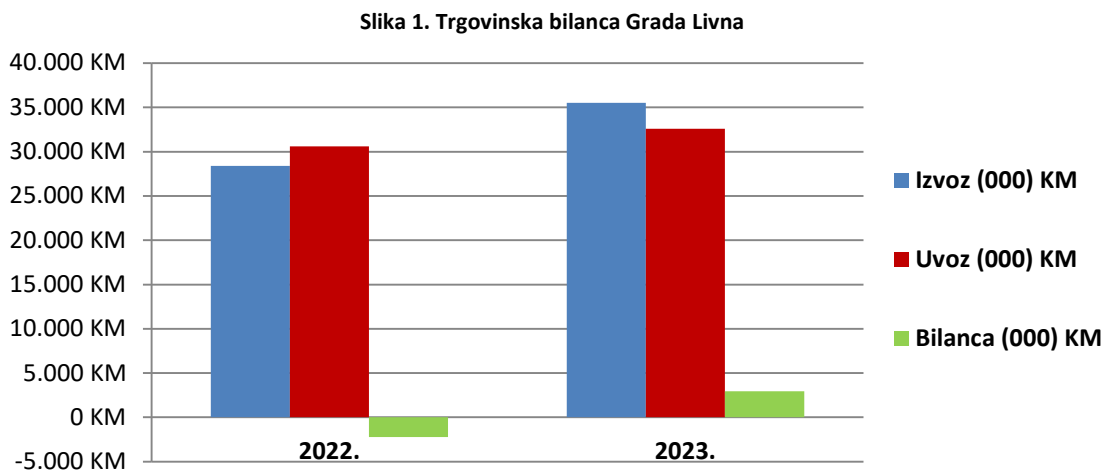
Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Gradu Livnu iznosi 1.886 i veći je za 40 ili 2,17% u odnosu na prethodnu godinu dok je veći za 5,5% ili 98 u odnosu na polaznu 2021. godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u HBŽ-u u 2023. godini iznosi 3.838, što je više za 1,99% u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u Gradu Livnu sudjeluje u ukupnom broju poslovnih subjekata u HBŽ-u sa 49,14%.

Broj poslovnih subjekata koji su predali završne financijske izvještaje je 279 pravnih subjekata što predstavlja povećanje za 40 poslovnih subjekata odnosno 16,74% u odnosu na polaznu 2021. godinu.

Broj registriranih obrtnika u Gradu Livnu iznosi 539 što je više za 19 ili 3,65% u odnosu na prethodnu godinu, dok u HBŽ-u, u 2023. godini iznosi 1.432 što je više za 0,63% u odnosu na prethodnu godinu. Broj obrtnika u Gradu Livnu sudjeluje u ukupnom broju registriranih obrtnika u HBŽ-u sa 37,64%, što je više

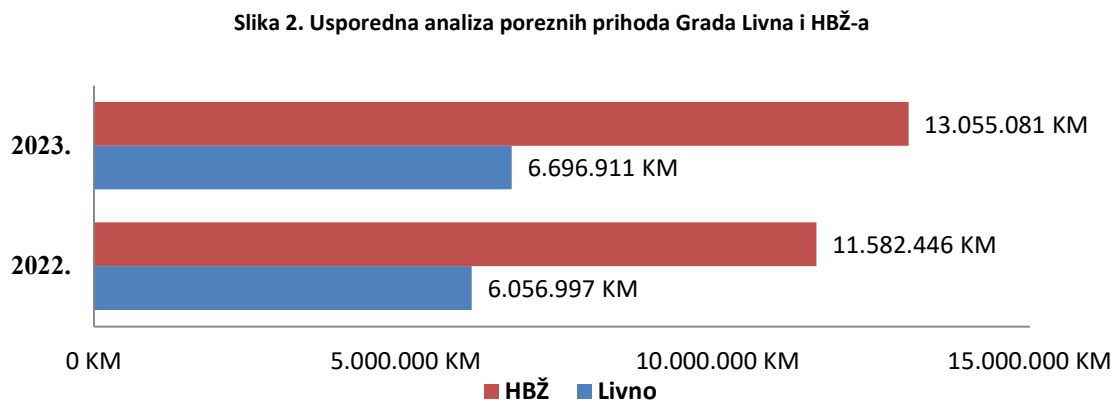
u odnosu na druge JLS sa približno istim brojem stanovnika. Udio prerađivačke industrije u 2023. godini u odnosu na polaznu 2021. godinu je rastao za 1,74 postotna poena.

U 2023. godini u Gradu Livnu ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 35.507.000 KM što predstavlja značajni rast izvoza u odnosu na prethodnu godinu od 25%. U 2023. godini u HBŽ-u ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 153.406.000 KM što je za 23,27% više u odnosu na izvoz u prethodnoj godini. Grad Livno sudjeluje u izvozu HBŽ-a sa 23,15%. U promatranom razdoblju ostvaren je uvoz od 32.575.000 KM što je za 6,4% više u odnosu na prethodnu godinu. U 2023. godini u HBŽ-u ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 131.459.000 KM što je za 15,87% više u odnosu na prethodnu godinu te je učešće Grada Livna u uvozu HBŽ-a sa 24,78%.

Pokrivenost uvoza izvozom u Gradu Livnu iznosi 109% te je evidentiran trgovinski suficit od 2.932.000 KM, dok je u prethodnoj godini ostvaren trgovinski deficit u iznosu od 2.213.000 KM. Pokrivenost uvoza izvozom je rastao za 16,23 postotna poena. Pokrivenost uvoza izvozom u HBŽ-u u 2023. godini iznosi 116,7% i viša je za 7 postotnih poena u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 109,7%.

Prema podacima Porezne uprave, u Gradu Livnu u 2023. godini prikupljeni su porezi na dohotke fizičkih osoba u iznosu od 6.696.911 KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 10,56% te se uočeno povećanje značajno ne razlikuje od razine HBŽ-a. U 2023. godini u HBŽ-u, ukupni porezi na dohotke fizičkih osoba iznosili su 13.055.081 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 12,71% (prihodi u prethodnoj godini su iznosili 11.582.446 KM).

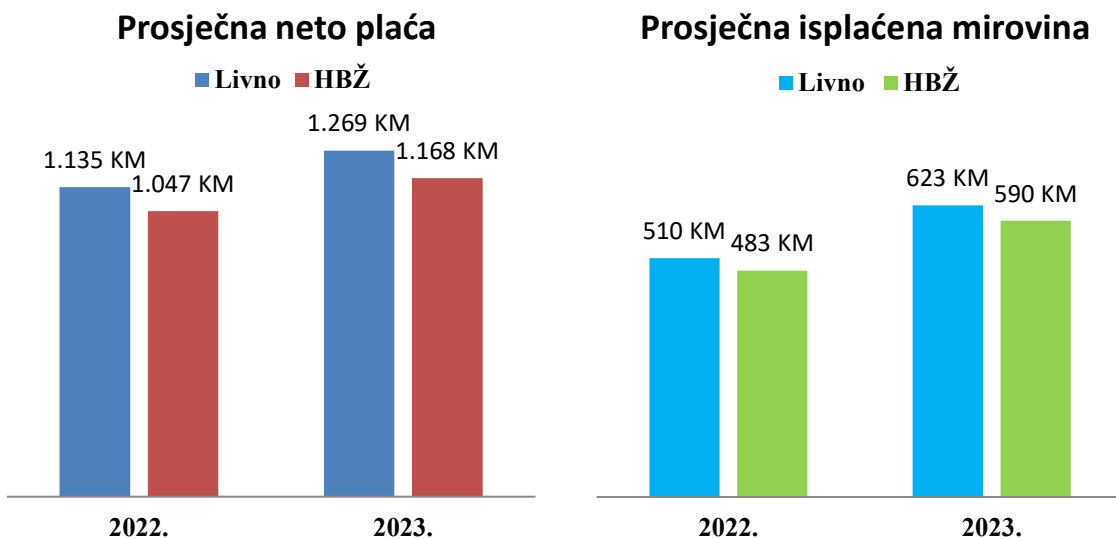

2.1.3. Tržište rada

U 2023. godini u Gradu Livnu broj zaposlenih iznosi 4.736 što je u odnosu na prethodnu godinu više za 122 zaposlena ili 2,64%. U HBŽ-u zabilježen je prosječan mjesečni broj zaposlenih u iznosu od 11.293, što je u odnosu na isti razdoblje prethodne godine više za 0,52% ili 58 zaposlenih. Broj zaposlenih u Gradu Livnu sudjeluje u ukupnom broju zaposlenih u HBŽ-u sa 41,94%. Stopa registrirane zaposlenosti u Gradu Livnu u 2023. (službeno registriran broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo) iznosi 21,6% što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,8 postotnih poena (stopa zaposlenosti u HBŽ-u također iznosi 21,6%).

U Gradu Livnu prosječna neto plaća iznosi 1.269 KM što je više za 11,81% u odnosu na prethodnu godinu i što predstavlja 108,65% u odnosu na prosjek HBŽ-a. U 2023. godini, u HBŽ-u prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 1.168 KM i viša je za 11,56% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 3. Prosječne neto plaće i mirovine u Gradu Livnu i HBŽ-u

2.1.4. Poljoprivredna proizvodnja

Poljoprivreda predstavlja jednu od potencijalnih ključnih oblasti razvoja imajući u vidu prirodne resurse kojima Grad Livno raspolaže. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području Grada Livna iznosi 79.343ha, od čega je površina obradivog zemljišta 31.226ha, odnosno 39,36%. Mogućnosti za bolje korištenje zemljišta leže i u nepovoljnom omjeru korištenja obradivog zemljišta, s obzirom na činjenicu da se koristi tek oko 51,86% obradivih površina.

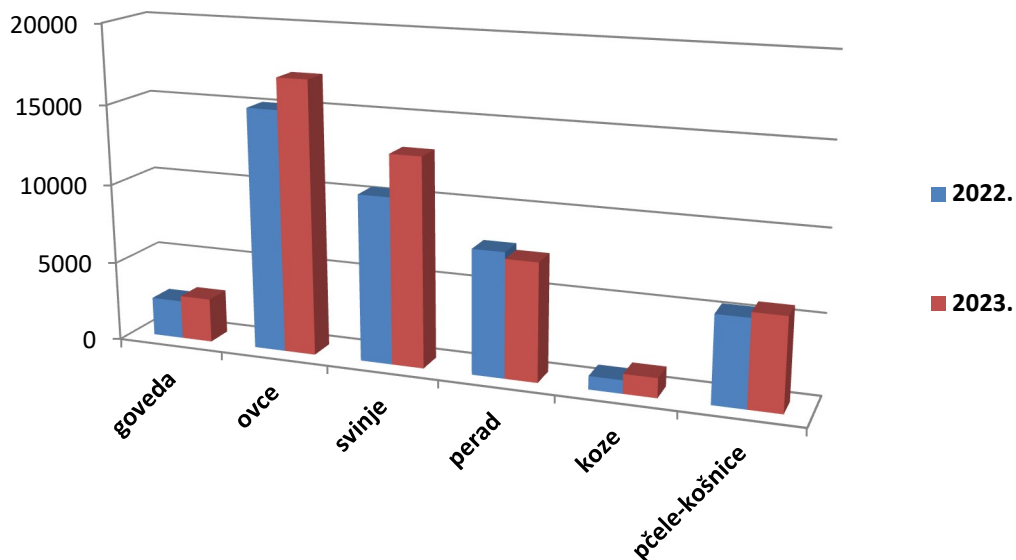
U 2023. godini, na području Grada Livna je bilo upisano u Registar poljoprivrednih gospodarstava i Registar klijenata (RPG i RK) 1.262 poljoprivredna gospodarstva, što je za 45 poljoprivredna gospodarstava, odnosno 3,7% više u odnosu na 2022. godinu (1.217 poljoprivrednih gospodarstava). Od novoupisanih 45 poljoprivrednih gospodarstava, 28 su OPG-ovi, a 13 pravni subjekti i obrta te 4 udruge.

Kada se pogleda broj zaposlenih u poljoprivredi, u 2023. bilo je 73 zaposlene osobe u poljoprivredi, što je broj zaposlenih koji su evidentirani kroz RPG.

Da bi ostvarili poticaje na bilo kojoj razini (lokalnoj, županijskoj, federalnoj) u tekućoj godini, poljoprivredna gospodarstva se moraju ažurirati u RPG-u svake godine. Tako se u 2022. godini ažuriralo 305 poljoprivrednih gospodarstava, a u 2023. godini 310 poljoprivrednih gospodarstava, što je za 1,64% više u odnosu na prethodnu godinu. Gledajući iznos povučenih poticaja (od svih razina vlasti), poljoprivrednici na području Grada Livna su u 2023. godini povukli 2.056.025,38 KM, što je za 770.255,38 KM ili 59,9% više u odnosu na polaznu 2021. godinu.

Kada se pogleda stanje stočnog fonda, stočni fond poljoprivrednika na području Grada Livna u 2023. godini se povećao za 12,24% u odnosu na prethodnu godinu. Skoro svaka vrsta stoke (goveda, koze, ovce, svinje) je imala veći broj grla u odnosu na prethodnu godinu, osim peradi i konja. Također, broj košnica pčela se povećao za 340 u 2023. u odnosu na prethodnu godinu što predstavlja povećanje za 6,27%, te bilježi trend rasta svake godine.

Slika 4. Stočni fond Grada Livna

Na području Grada Livna u 2023. godini ukupno je zasijano 888,91 ha žitarica s prosječnim prinosom od 1,9 t/ha. Prosječni prinos je smanjen zbog stanja prirodne nesreće nastale zbog poplava uzrokovanih obilnim kišnim padalinama. Pomoć u cilju sanacije šteta u poljoprivredi izazvanih poplavama u 2023. godini isplaćeno je 365.265 KM.

2.1.5. Turizam

Analizirajući statističke pokazatelje u oblasti turizma, možemo utvrditi da je u 2023. godini u Gradu Livnu zabilježen rast svih promatranih pokazatelja u odnosu na prethodnu godinu. Grad Livno prema službenim statističkim podacima je posjetilo ukupno 4.961 posjetitelj što je za 2.138 ili 75,74% više u odnosu na prethodnu godinu. U 2023. godini prema dostupnim statističkim podacima je ostvaren broj noćenja od 6.747, što je za 3.261 ili 93,55% više u odnosu na prethodnu godinu. Zbog nepostojanja dobrih zakonodavnih okvira koji bi ovu oblast regulirala i sustava za evidenciju turista, svi turisti nisu evidentirani

te se ove brojke ne mogu promatrati kao ukupan broj dolazaka turista. U turističkom smislu najpoznatiji su ture obilazaka „divljih konja“ i drugi oblici avanturističkog i ruralnog turizma.

2.1.6. Obrazovanje

Od ključnih pokazatelja u oblasti društvenog razvoja, zabrinjavajući je kontinuirani negativni prirodni priraštaj stanovništva i negativni migracijski saldo u prethodnim godinama (u 2023. godini zabilježen pozitivan migracijski saldo) što značajno utječe na trendove analizirane u oblasti obrazovanja.

Na području Grada Livna u 2023. godini djeluje 5 predškolskih ustanova, koje pohađa 412 djece uzrasta 0-6 godina, što je za 7% više u odnosu na prethodnu godinu (385). Razlog povećanja je nova predškolska ustanova koja je otvorena u školskoj godini 2022/2023.

Na području Grada Livna u školskoj 2022/2023. godini registrirano je 5 ustanova za osnovno i srednje obrazovanje. Ukupno 2.202 učenika pohađa školu, što je za 60 učenika manje u odnosu na prošlu godinu (2.262), te prati tendenciju smanjenja iz prethodnog razdoblja.

U Narodnom sveučilištu Livno u 2023. godini su registrirana dva programa obrazovanja odraslih te je ustanova dobila ovlaštenje za izvođenje certificiranih programa obrazovanja odraslih.

Nastavno, i u Glazbenoj školi su se u izvještajnoj godini izveli određeni radovi. Točnije, opremljena je koncertna dvorana, instalirana pozornica te postavljena rasvjeta.

2.1.7. Zdravstvena zaštita

Primarna zdravstvena zaštita na području Grada Livna pruža se u okviru Doma zdravlja Livno, dok se sekundarna zdravstvena zaštita provodi u Županijskoj bolnici Fra Mihovil Sučić koji pružaju konzultativno-specijalističke, dijagnostičke i laboratorijske usluge.

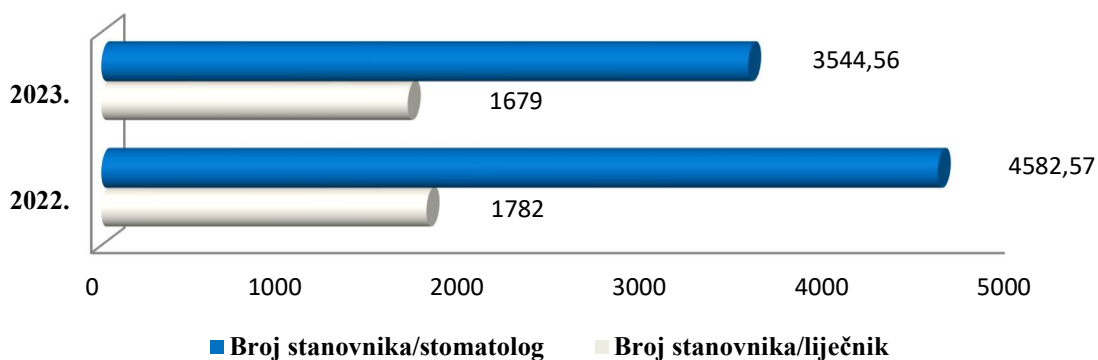
U 2023. godini u Gradu Livnu u primarnoj zdravstvenoj zaštiti Dom zdravlja Livno radi 19 liječnika što predstavlja 1.679 stanovnika na jednog liječnika dok je u prethodnoj godini bilo 18 liječnika što predstavlja 1.782 stanovnika na jednog liječnika. Pri Domu zdravlja Livno broj stomatologa je porastao za 2 što znači da je broj stanovnika na jednog stomatologa iznosi 3.544,56, dok je u 2022. godinu iznosio 4.582,57.

Županijska bolnica Fra Mihovil Sučić u 2023. godini kao i u 2022. godini broji 35 liječnika specijalista.

Iz prethodno navedenih podataka može se zaključiti da je poboljšana primarna zdravstvena zaštite jer je smanjen broj stanovnika na jednog liječnika kao i broj stomatologa.

Slika 5. Pokrivenost stanovništva liječnicima na području Grada Livna

2.1.8. Socijalna zaštita

Na području Grada Livna socijalna zaštita je organizirana u okviru Centra za socijalnu skrb. Broj intervencija nematerijalne prirode obrađenih u okviru Centra u 2023. godini je iznosio 1.400 što je za 250 više slučajeva odnosno 21,74% u odnosu na 2022. godinu. Kada je u pitanju broj korisnika materijalnih prava zabilježen je pad u 2023. godini za 65 korisnika odnosno 3,12% u odnosu na prethodnu godinu.

Iznos isplaćenih jednokratnih pomoći je iznosio 52.551 KM, a u prethodnoj 44.389 KM što je porast za 18,39%.

U 2023. godini prostorije Centra za socijalni rad na području Grada Livna su adaptirane te je povećana energetska učinkovitost samog Centra.

Ukupan broj umirovljenika u HBŽ-u u prosincu 2023. godine iznosi 7.296, što je za 1,62% više nego u prethodnoj godini. U Gradu Livnu u 2023. godini broj umirovljenika je iznosio 3.790 što je za 95 umirovljenika više nego prethodne godine, sa udjelom od 51,95% u odnosu na ukupan broj umirovljenika u HBŽ-u. Prosječna isplaćena mirovina u HBŽ-u u prosincu 2023. godine iznosila je 590 KM, što je više za 22,15% u odnosu na prethodnu godinu, dok je u Gradu Livnu prosječna isplaćena mirovina iznosila 623 KM, što je više za 22,16% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene mirovine se može dovesti u vezu sa odgovorom na zabilježena inflatorna kretanja u prethodne dvije godine.

2.1.9. Kultura i sport

U prethodnoj godini, Grad Livno je, na temelju Strategije 2023.-2027. u kojoj je definirao prioritete glede kulture i sporta, napravio određene pomake. Tako je, 2023. godine na području Grada Livna 1.650 aktivnih članova sportskih društava, što je za 417 članova više, ili 33,82% u odnosu na polaznu godinu 2021. godinu.

U kino dvorani, koja se nalazi u sklopu Narodnog sveučilišta, je postavljeno novo ozvučenje i nabavljen digitalni projektor te je omogućene projekcije najnovijih filmova. Tako je u 2023. godini registrirano 1.800 gledatelja filmova u kino dvorani.

Franjevački muzej i galerija Gorica, koja je u sklopu Grada Livna, u 2023. godini zabilježila je 5.206 posjetitelja, a od toga je 1.346 bilo djece.

Nadalje, na području Grada Livna obavljena je dio pripremnih istražnih arheoloških radova na Efremkuli, kojim se planira zaštititi, obnoviti i prezentirati arheološki lokalitet Bistrički grad.

Grad Livno je podržao 28 sportskih klubova, što je za 12% više u odnosu na referentnu godinu, te 8 kulturno/društvenih manifestacija, također 14% više nego polazne 2021. godine.

2.1.10. Zaštita okoliša

Kada je u pitanju zaštita okoliša te vrijednosti ključnih pokazatelja u ovoj oblasti, utvrđeno je da se udjel selektiranog otpada zadržao na razini polazne godine te se otpad ne selektira.

Na području Grada Livna zabilježeno je 40 divljih deponija krutog otpada, što je za 11,12% manje u odnosu na polaznu 2021. godinu. Navedeno ukazuje da je potrebno dodatno raditi na aktivnostima sustavnog pristupa zabrane odlaganja krutog otpada u prirodi, odnosno povećanju pokrivenosti stanovništva odvozom krutog otpada.

Mješoviti otpad se prikuplja iz svih naseljenih mjesta grada Livna te je 6.336 korisnika obuhvaćeno organiziranim odvozom otpada. Na 12 lokacija su definirani zeleni otoci sa postavljenim kontejnerima ali se nažalost ne koriste za razvrstavanje otpada nego za miješani komunalni otpad. U 2023. godini su postavljeni kontejneri za elektronički otpad na dvije lokacije.

Grad Livno je pokriven sa jednom mjernom stanicom za monitoring kvalitete zraka i prosječne vrijednosti zabilježene u 2023. su za 8,70% veće u odnosu na prethodnu godinu i zadržale su trend rasta iz prethodnih godina.

2.1.11. Komunalna infrastruktura

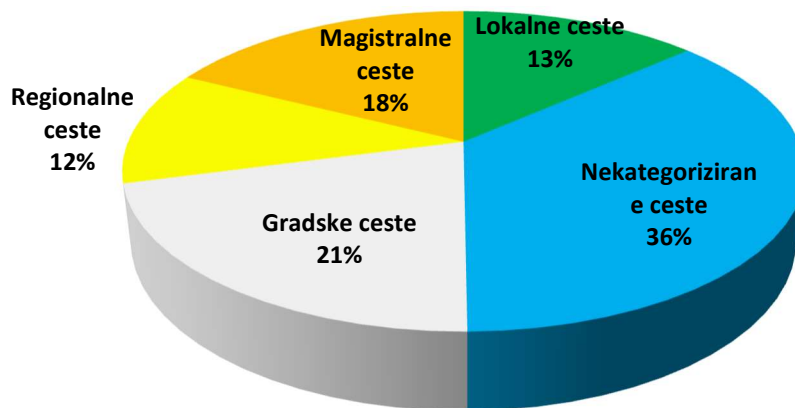
Na osnovu podataka dobivenih od javnog komunalnog poduzeća, ukupan postotak stanovništva obuhvaćenog sustavom javne vodoopskrbe iznosi 63%, dok ukupan postotak stanovništva priključenih na kanalizacijske sustave iznosi 26%, a postotak stanovništva obuhvaćen organiziranim odvozom otpada je 99%. Tijekom 2023. godine je priključeno 135 novih korisnika na vodovodnu mrežu što predstavlja povećanje za 2%, povećanje broja priključaka u odnosu na polaznu godinu je veći za 192 korisnika te je povećanje broja priključaka za 3%.

Na kanalizacijsku mrežu je priključeno 15 novih korisnika te ukupan broj korisnika kanalizacijske mreže je 2.669 korisnika. Kada je u pitanju tretman otpadnih voda na području Grada Livna ne postoji pročistač otpadnih voda.

2.1.12. Prometna infrastruktura

Prometnu infrastrukturu na području Grada Livna čine cestovna mreža u dužini od 403,2 km, od čega je 13% lokalne ceste, nekategoriziranih je 36%, gradskih 21% potom 12% regionalne ceste te 18% km magistralne ceste.

Slika 6. Struktura prometnica na području Grada Livna

U 2023. godini je izgrađena magistralna prometnica dužine 2,9km.

Grad je nadležan za održavanje, sanaciju i rekonstrukciju lokalnih cesta. U 2023. godini ukupno je sanirano i rekonstruirano 5,34 km lokalnih prometnica. Za područje grada može se reći da je cestovna infrastruktura na zadovoljavajućoj razini.

2.1.13. Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije

Na području Grada Livna primijenjene su mjere energetske učinkovitosti na tri javna objekta u zgradarstvu. Najviše mjera je provedeno na školskim objektima, a riječ je o postavljanju novih otvora, postavljanju termoizolacijske fasade i izmjena krovništa. Provedene mjere su doprinijele smanjenju potrošnje energije za 2,45% u odnosu na polaznu godinu te 31% u odnosu na referentnu godinu (2009.). Broj rasvjetnih stupova/svjetiljki je povećan za 120 u 2023. godini, a u odnosu na referentnu 2009 godinu je povećan za 642 rasvjetna stupa. Iako se povećao broj rasvjetnih stupova za 21% u odnosu na 2009. godinu zbog primjenjenih mjera energetske učinkovitosti i zamjene sa led rasvetom ostvareno je smanjenja potrošnje električne energije u javnoj rasvjeti za 36,5% u odnosu na istu godinu.

2.1.14. Smanjenje rizika od katastrofa

U 2023. godini je izrađena je Procjena ugroženosti od požara što je predstavljalo preduvjet za Plan zaštite od požara. Proglašen je GSS HBŽ i DVD sv. Ana Lištani službama civilne zaštite te su osigurane obuke za službe civilne zaštite. Nabavljeno je vozilo za manje tehničke intervencije i set osnovnih zaštitnih odjela za potrebe PVP Livno.

3. Pregled implementacije akcijskog plana, strateških mjera i ključnih strateških projekata

Akcijski plan se izrađuje svake godine za sljedeće trogodišnje plansko razdoblje po principu "1+2". Akcijski plan 2023.-2026. godine izrađen je na temelju Strategije razvoja Grada Livna za razdoblje 2023 - 2027, te na osnovu prikupljenih podataka od strane relevantnih aktera uključenih u proces implementacije strategije.

3.1. Planirane aktivnosti

Pregled strateških ciljeva, prioriteta i mjera definiranih Strategijom razvoja Grada Livna za razdoblje 2023 - 2027 godine prezentiran je u narednoj tablici.

Tablica 5. Pregled strateških ciljeva i prioriteta

Strateški ciljevi	Prioriteti	Mjere
Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja 1.1.2. Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno poduzetništvo 1.1.3. Unaprjeđenje prostornog planiranja
	1.2. Razvoj i promocija turizma	1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture 1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude 1.2.3. Promocija turističke ponude Livna
	1.3. Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju 1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede 1.3.3. Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima
Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	2.1.1. Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava 2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine 2.1.3. Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja 2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje
	2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova	2.2.1. Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga 2.2.2. Potpora mladima i mladim obiteljima 2.2.3. Inkluzija ranjivih skupina u društvo
	2.3. Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave	2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima 2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata 2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom
Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	3.1. Zaštita okoliša	3.1.1. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama 3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća
	3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu	3.2.1. Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva 3.2.2. Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture
	3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete 3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu

Pored navedenih ciljeva, pripadajućih prioriteta, i strateških mjera, u cilju uspješne implementacije Strategije razvoja Grada Livna za razdoblje 2023. – 2027. godine, potrebno je inicirati, odnosno nastaviti implementirati aktivnosti na implementaciji **8 ključnih strateških projekata** kao intervencija najvećeg značaja za ostvarenje strateških ciljeva. Značaj ovih projekata leži u činjenici da rezultati njihove implementacije trebaju dugoročni doprinijeti pozitivnom utjecaju na poboljšanje kvaliteta života građana te da omoguće održivi rast i razvoj na području Grada Livna.

U nastavku su prikazani ključni strateški projekti iz Strategije razvoja Grada Livna za razdoblje 2023.-2027. godine:

Tablica 6. Ključni strateški projekti

Oznaka	Naziv projekta	Ukupna vrijednost (u KM)	Strateška mjera
KSP_1	Uređenje infrastrukture u poslovnoj zoni Rasadnik	4.500.000	1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja
KSP_2	Izrada i usvajanje prostornog plana	370.000	1.1.3. Unapređenje prostornog planiranja
KSP_3	Izgradnja gradske tržnice	2.500.000	1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju
KSP_4	Uvođenje sustava e-uprave	100.000	2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima
KSP_5	Interpretacija baštine Livna	1.500.000	2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine
KSP_6	Vodoopskrbni sustav "Livanjski horizont"	3.900.000	3.2.1. Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva
KSP_7	Izgradnja kanalizacijske mreže i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda u gradu Livnu	9.500.000	3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama
KSP_8	Izgradnja i opremanje vatrogasnog doma	2.000.000	3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća

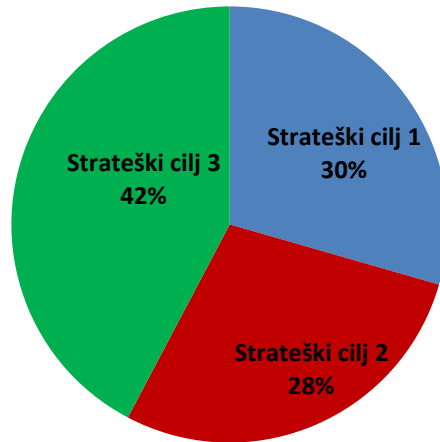
Indikativni financijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada Livna za razdoblje 2023. – 2027. godine obuhvaća financijski okvir prema strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama te strateškim projektima i obuhvaća ukupan iznos sredstava od 47.740.000,00 KM, od čega je 37.240.000,00 KM planirano proračunskih sredstava i 10.500.000,00 KM iz sredstava vanjskih izvora, koji primarno obuhvaćaju sredstva domaćih i međunarodnih donatora, ostala proračunska sredstva drugih razina vlasti te druge vanjske izvore.

Za mjere i projekte planirane za realizaciju i doprinos ostvarenju Strateškog cilja 1. je za razdoblje od 2023. – 2027. godine planirano oko 14.060.000,00 KM. Za Strateški cilj 2. je u razdoblju od 2023. – 2027. godine planirano blizu 13.490.000,00 KM proračunskih i vanproračunskih sredstava. Konačno, za Strateški cilj 3. je planirano ukupno blizu 20.190.000,00 KM.

Tablica 7. Indikativni financijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada 2023.-2027. godina po strateškim ciljevima

Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša
14.060.000,00 KM	13.490.000,00 KM	20.190.000,00 KM
29,45%	28,26%	42,29%

Slika 7. Struktura indikativnog financijskog okvira implementacije Strategije razvoja Grada Livna 2023.-2027. godine po strateškim ciljevima

Za predviđenih 26 mjera definiran je izvor financiranja sa učešćem svakog od izvora financiranja u ukupnom financijskom okviru prema strukturi prezentiranoj u narednoj Tablici.

Tablica 8. Indikativni financijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada Livna 2023.-2027. godina po izvorima

Proračunska sredstva	Kreditna sredstva	Sredstva EU	Ostale izvori
37.240.000,00	0,00	2.185.000,00	8.315.000,00
78,01%	0,00%	4,58%	17,42%

3.2. Implementacija Akcijskog plana za razdoblje 2023-2026. godine

Smjernice za trogodišnje planiranje rada tijela uprave koje uključuju **Akcijski plan za 2023.-2026.** godine, sa financijskim okvirom za implementaciju, Gradonačelnik je donio Odlukom od 03.07.2023. godine, čime su se stvorili uvjeti za pokretanje procesa trogodišnjeg planiranja u Gradu Livnu.

U Akcijskom planu Strategije razvoja za razdoblje 2023.-2026. godinu planirano je provođenje 9 prioriteta sa 26 pratećih mjera i 8 ključnih strateških projekata. Pregledom dobivenih podataka o implementaciji razvojnih aktivnosti i projekata u 2023. godini, evidentno je da se od ukupnog broja projekata 33 projekta nastavljaju implementirati u budućem razdoblju, završeno je 18 projekata dok odgođenih i zamijenjenih projekata nije bilo.

Tablica 9. Pregled statusa implementacije aktivnosti iz Akcijskog plana 2023.-2026. godine za izvještajnu godinu

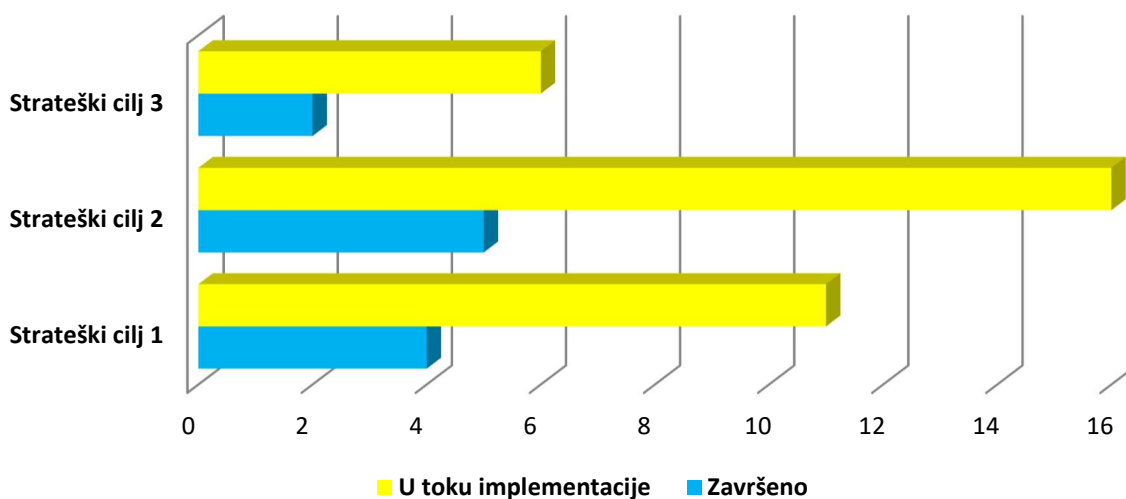
Strateški cilj /Prioritet	Mjere	Aktivnosti					
		Završeno	U tijeku realizacije	Odgodjeno	Nove aktivnosti	Otkazano	Ukupno
Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima		4	11	0	0	0	15
Prioritet 1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	1.1.1. Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja	1	1	0	0	0	2
	1.1.2. Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno poduzetništvo	0	1	0	0	0	1
	1.1.3. Unaprjeđenje prostornog planiranja	0	2	0	0	0	2
Prioritet 1.2. Razvoj i promocija turizma	1.2.1. Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture	0	0	0	0	0	0
	1.2.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude	2	1	0	0	0	3
	1.2.3. Promocija turističke ponude Livna	0	1	0	0	0	1
Prioritet 1.3. Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	1.3.1. Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju	0	1	0	0	0	1
	1.3.2. Financijska shema za poticaj poljoprivrede	1	3	0	0	0	4
	1.3.3. Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima	0	1	0	0	0	1
Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana		5	16	0	0	0	21
Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	2.1.1. Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava	0	1	0	0	0	1
	2.1.2. Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine	0	1	0	0	0	1
	2.1.3. Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja	2	2	0	0	0	4
	2.1.4. Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje	1	2	0	0	0	3
Prioritet 2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite socijalne uključenosti i demografska obnova	2.2.1. Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga	1	1	0	0	0	2
	2.2.2. Potpora mladima i mladim obiteljima	0	5	0	0	0	5
	2.2.3. Inkluzija ranjivih skupina u društvo	0	0	0	0	0	0
Prioritet 2.3. Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave	2.3.1. Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima	0	0	0	0	0	0
	2.3.2. Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata	1	0	0	0	0	1
	2.3.3. Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom	0	4	0	0	0	4
Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša		2	6	0	0	0	8
Prioritet 3.1. Zaštita okoliša	3.1.1. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	0	1	0	0	0	1
	3.1.2. Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama	0	0	0	0	0	0
	3.1.3. Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća	0	1	0	0	0	1
Prioritet 3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu	3.2.1. Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva	0	1	0	0	0	1
	3.2.2. Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture	1	1	0	0	0	2

Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	3.3.1. Modernizacija sustava javne rasvjete	0	1	0	0	0	1
	3.3.2. Energetska učinkovitost u zgradarstvu	1	1	0	0	0	2
UKUPNO		11	33	0	0	0	44

U okviru Strateškog cilja 1. je u 2023. godini planirana je implementacija ukupno 15 projekata/aktivnosti. Od toga je završeno ukupno 4 aktivnosti i 11 je u tijeku realizacije. U okviru Strateškog cilja 2. planirano je ukupno 21 projekata/aktivnosti. Od toga je završeno ukupno 5 aktivnosti i 16 je u tijeku realizacije. U okviru Strateškog cilja 3. planirano je ukupno 8 aktivnosti. Od toga je završeno ukupno 2 aktivnosti, a 6 je u tijeku realizacije.

Većina projekata za koje je navedeno da imaju status projekata u implementaciji su projekti koji se implementiraju kontinuirano, jer se sredstva za njihovu realizaciju osiguravaju na godišnjoj razini, te su ocijenjeni kao aktivnosti od posebnog značaja jer direktno doprinose razvoju Grada.

Slika 8. Pregled statusa implementacije aktivnosti iz Akcijskog plana 2023.-2026. godine za izvještajnu godinu

U narednoj tablici je na osnovu zbrojnog Izvešća o provođenju Akcijskog plana za 2023. godinu predstavljen skraćeni pregled realiziranih aktivnosti po prioritetima i mjerama, vezano za svaki strateški cilj posebno. Većina aktivnosti se provodi kontinuirano u skladu sa raspoloživim sredstvima, a odgođeni projekti i oni koji nisu započeti su u većini slučajeva vezani za nedostatak osiguranja potrebnih finansijskih sredstava.

U narednoj tablici su predstavljeni rezultati realiziranih aktivnosti u okviru 26 planiranih mjera u 2023. godini.

Tablica 10. Pregled postignutih rezultata u okviru implementiranih aktivnosti i projekata u 2023. godini

Oznaka	Naziv strateškog cilja, prioriteta, mjere i aktivnosti	Postignut rezultat po pojedinačnim aktivnostima i projektima u 2023. godini		
SC. 1.	Strateški cilj 1. Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima			
P 1.1.	Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja			
M 1.1.1.	Razvoj i unapređenje povoljnog poslovnog okruženja	Pokazatelj 1: Dužina novo uređene infrastrukture u poslovnim zonama	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Broj privučenih poduzetnika u zone (broj novih investicija u poslovnim zonama)	0	2
A 1.1.1.1.	Izgraditi infrastrukturu u poslovnoj zoni Rasadnik	Izgrađeno 40% prometnice sa infrastrukturom		
A 1.1.1.9.	Izgradnja glavnog kolektora u poslovnoj zoni Rasadnik	Izgrađeno 50% kolektora		
KSP 1	Uređenje infrastrukture u poslovnoj zoni Rasadnik	Izgrađeno 40% prometnice infrastrukturom prve faze projekte		
M 1.1.2.	Financijski poticaj poduzetništvu i obrtništvu s posebnim naglaskom na proizvodno poduzetništvo	Pokazatelj 1: Broj poduzetnika financiranih iz poticaja	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Broj novih start up-ova podržanih potporom	0	0
		Pokazatelj 3: Broj potpisanih sporazuma u lokalnom partnerstvu za zapošljavanje	0	0
A 1.1.2.5.	Podrška poduzetnicima u nastupu na sajmovima	Sudjelovala 4 izlagača iz Livna (80%)		
M 1.1.3.	Unaprjeđenje prostornog planiranja	Pokazatelj 1: Broj usvojenih planova	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0

		Pokazatelj 2: Broj uspostavljen GIS sustav po katastarskim općinama	11	11
A 1.1.3.1.	Uspostava nove izmjere katastra	Priprema baze podataka za izlaganje nove izmjere za 3 k.o. (80%)		
A 1.1.3.2.	Nadogradnja katastra komunalnih uređaja s postojećom komunalnom infrastrukturom	Uspostavljena baza podataka katastra komunalnih uređaja (100%)		
KSP 2	Izrada i usvajanje prostornog plana	-		
P 1.2.	Razvoj i promocija turizma			
M 1.2.1.	Razvoj i izgradnja turističke infrastrukture	Pokazatelj 1: Broj novouređenih turističkih lokacija/atrakcija/Broj postavljenih turističkih mapa	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Dužina uređenih i obilježenih biciklističkih/pješćakih ruta i staza	0 km	155 km (biciklističke staze)
M 1.2.2.	Jačanje institucionalnih kapaciteta za uvezivanje turističke ponude	Pokazatelj 1: Izrada baze podataka svih turističkih djelatnika i poduzetnika	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Uspostavljen ured Turističke zajednice	NE	NE
A 1.2.2.1.	Uspostaviti Turističku zajednicu i osigurati njen učinkovit rad	Infrastrukturno završen i opremljen ured TZ (80%)		
A 1.2.2.4.	Zaštita divljih konja	Osigurana prehrana za zimske mjesec za divlje konje (100%)		
A 1.2.2.5.	Obogatiti kulturnu ponudu Grada Livna kroz organiziranje manifestacija	Održane planirane manifestacije (100%)		
M 1.2.3.	Promocija turističke ponude Livna	Pokazatelj 1: Broj razvijenih turističkih proizvoda	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0

		Pokazatelj 2: Broj sajмова na kojima se sudjelovalo	0	1
A 1.2.3.1.	Organiziranje sajma Agro Tour	Organiziran sajam sa 21 izlagačem (100%)		
A 1.2.3.3.	Financiranje nastupa na sajmovima TZ	1		
P 1.3.	Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede			
M 1.3.1.	Razvoj infrastrukture za konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju	Pokazatelj 1: Uređen poljoprivredni centar	Polazna vrijednost u 2021 NE	Realizirana vrijednost u 2023 Izgrađen 70% poljoprivredni centar Opremljen poljoprivredni centar rashladnim komorama (100%)
		Pokazatelj 2: Broj korisnika nove gradske i digitalne tržnice	0	0
		Pokazatelj 3: Dužina izgrađene infrastrukture za pristup poljoprivrednom zemljištu i farmama	0	1
A 1.3.1.1.	Izgradnja i opremanje Poljoprivrednog centra	Izgrađen 70% poljoprivredni centar; Opremljen poljoprivredni centar rashladnim komorama (100%)		
KSP 3	Izgradnja gradske tržnice	-		
M 1.3.2.	Financijska shema za poticaj poljoprivrede	Pokazatelj 1: Broj poljoprivrednika koji su dobili financijsku podršku godišnje	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 52
		Pokazatelj 2: % podrške u financijskoj shemi za razvojne projekte poljoprivrednika	0	0
A 1.3.2.1.	Sufinanciranje projekata poljoprivrednih proizvođača	-		
A1.3.2.2	Subvencija za poljoprivrednu sjetvu (proljetnu i jesensku)	Podržana 44 poljoprivredna proizvođača (110%)		
A 1.3.2.6.	Pomoć poljoprivrednicima u saniranju štete	Odobreno 7 zahtjeva (70%)		
A 1.3.2.7.	Implementirati projekat Zaštitimo pčele –zaštitimo ekosustav	Implementiran projekat Zaštitimo pčele – zaštitimo ekosustav		

			Polazna vrijednost u 2021	Realizirana vrijednost u 2023
M 1.3.3.	Razviti model korištenja i upravljanja poljoprivrednim zemljištem i pašnjacima	Pokazatelj 1: Donesen novi Program korištenja poljoprivrednog zemljišta	NE	NE
		Pokazatelj 2: Broj katastarskih općina u kojima je provedena komasacija	0	0
A 1.3.3.5.	Provedba komasacije zemljišta	Nije imenovano povjerenstvo (0%)		
SC. 2	Strateški cilj 2. Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana			
P 2.1.	Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa			
M 2.1.1.	Podizanje kvalitete odgojno obrazovnog sustava	Pokazatelj 1: Broj školskih objekata opremljen novom opremom	3	1
		Pokazatelj 2: Broj visokoškolskih programa/ programa obrazovanja odraslih organiziranih u Livnu	2	2
		Pokazatelj 3: Smještajni kapaciteti predškolskih ustanova	310	412
A 2.1.1.1.	Podržati uslugu predškolskog odgoja i obrazovanja	Donesen pravilnik i potpisani ugovori sa 4 privatne predškolske ustanove (100%)		
M 2.1.2.	Očuvanje i zaštita kulturno povijesne baštine	Pokazatelj 1: Otvorena Galerija u Narodnom sveučilištu	0	0
		Pokazatelj 2: Digitalizirana i modernizirana kino dvorana	0	1

		Pokazatelj 3: Broj istraženih/uređenih lokacija kulturno-povijesne baštine	0	1
A 2.1.2.2.	Pružiti podršku istraživanju i rehabilitaciji kulturno -povijesnog naslijeđa (kule i Bistrički grad)	Započeto istraživanje na jednom lokalitetu Bistričkog grada (50%)		
KSP 5	Interpretacija baštine Livna	-		
M 2.1.3.	Program potpore organizaciji kulturnih i sportskih sadržaja	Pokazatelj 1: Broj podržanih sportskih klubova godišnje	Polazna vrijednost u 2021 25	Realizirana vrijednost u 2023 26
		Pokazatelj 2: Broj podržanih kulturnih/društvenih manifestacija godišnje	7	8
A 2.1.3.1.	Potpore organizaciji sportsko-rekreacijskih programa i sadržaja za različite dobne skupine i osobe sa invaliditetom	26 klubova podržano (80%)		
A 2.1.3.2.	Potpore kulturnim institucijama	Podržane kulturne manifestacije i rad FMGG		
A 2.1.3.4.	Pružiti potporu Gradskoj knjižnici za nabavu knjiga i nabavu kino projektor	Nabavljene nove knjige i instaliran kino projektor (100%)		
A 2.1.3.5.	Pružanje potpore Glazbenoj školi kroz opremanje koncertne dvorane	Opremljena koncertna dvorana, instalirana pozornica i postavljena rasvjeta (100%)		
M 2.1.4.	Infrastrukturna ulaganja u sportske objekte i sadržaje	Pokazatelj 1: Broj sportskih objekata u Livnu (bez školskih objekata)	Polazna vrijednost u 2021 6	Realizirana vrijednost u 2023 6
		Pokazatelj 2: Broj članova sportskog saveza	0	0
A 2.1.4.2.	Opremanje Sportske dvorane „Dalibor Perković Dali“	Opremanje Sportske dvorane Dalibor Perković Dali za nabavu strunjača i montažne zaštitne mreže iza golova		
A 2.1.4.4.	Osigurati opremu za sportske terene i dječja igrališta	Popravke sprava na 2 dječja igrališta (20%)		

P 2.2.		Unapređenje sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi		
M 2.2.1.	Jačanje kvalitete i obima socijalnih i zdravstvenih usluga	Pokazatelj 1: Adaptirane prostorije Centra za socijalnu skrb	Polazna vrijednost u 2021 NE	Realizirana vrijednost u 2023 DA
		Pokazatelj 2: Broj novih usluga u segmentu socijalne/zdravstvene zaštite	0	0
A 2.2.1.1.	Osigurati potporu Centru za socijalnu skrb Livno za rekonstrukciju prostorija, Adaptacija prostorija za Centar za socijalnu skrb	Adaptiran prostor prema planu (100%)		
A 2.2.1.3.	Pružanje potpore projektima iz oblasti zdravstva	Dodijeljena sredstva prijavljenim projektnim prijedlozima (100%)		
M 2.2.2.	Potpora mladima i mladim obiteljima	Pokazatelj 1: Broj korisnika potpora za novorođenčad i stambenih potpora - godišnje	Polazna vrijednost u 2021 140	Realizirana vrijednost u 2023 148
		Pokazatelj 2: Broj nagrađenih/stipendiranih učenika i studenata - godišnje	70	82
A 2.2.2.2.	Rast davanja, rast prosječne naknade po korisniku (za novorođenčadi sl.)	Podržano 140 obitelji s novorođenom djecom (90%)		
A 2.2.2.3.	Subvencioniranje kupnje ili izgradnje nekretnine ili subvencioniranje kamate na stambene kredite	Pripremljena odluka, financirano 15 mladih obitelji (75%)		
A 2.2.2.5.	Program stipendiranja učenika i studenata	Dodijeljene 64 stipendije (58%)		
A 2.2.2.6.	Nagrađivanje odličnih učenika i studenata	57 učenika nagrađeno (163%)		
A 2.2.2.7.	Prijem pripravnika	Podrška za 4 pripravnika (67%)		
M 2.2.3.	Inkluzija ranjivih skupina u društvo	Pokazatelj 1: Broj djece/mladeži sa smetnjama u razvoju korisnika dnevnog boravka godišnje (PUŽ)	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0

		Pokazatelj 2: Broj implementiranih programa socijalne inkluzije	1	0
P 2.2.	Unapređenje sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi			
M 2.3.1.	Digitalna transformacija uprave i komunikacija s građanima	Pokazatelj 1: Izrađena strategija komunikacije	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Broj digitaliziranih usluga	0	0
KSP 4	Uvođenje sustava e-uprave	-		
M 2.3.2.	Jačanje kapaciteta za pripremu razvojnih projekata	Pokazatelj 1: Broj pripremljenih projektnih ideja za prijavu	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 22
		Pokazatelj 2: Broj obuka za pisanje i provedbu projekata	0	0
		Pokazatelj 3: Broj postignutih partnerstava sa drugim JLS i organizacijama	0	2 partnerstva
A 2.3.2.5.	Izrada strateških i akcijskih dokumenata Grada Livna	Usvojena Strategija razvoja Grada Livna do 2027. godine; Izrađen akcijski plan LPZ-a (100%)		
M 2.3.3.	Razvoj platforme za suradnju s mjesnim zajednicama, NVO i dijasporom	Pokazatelj 1: Broj podržanih projekata NVO sektora (kumulativno)	Polazna vrijednost u 2021 10	Realizirana vrijednost u 2023 11
		Pokazatelj 2: Broj inicijativa sa dijasporom	0	2

		Pokazatelj 3: Broj podržanih projekata u suradnji s Mjesnim zajednicama i braniteljskim udrugama	5	11 (projekti braniteljskih udruga)
A 2.3.3.2.	Provedba javnog poziva za podršku mjesnim zajednicama	Nisu provedeni izbori za MZ i nije bilo zahtjeva za uređenje prostorija		
A 2.3.3.4.	Potpore za rad udruga proisteklih iz Domovinskog rata	Plasirana sva planirana sredstva za podršku radu udruga (100%)		
A 2.3.3.5.	Potpore projektima udruga proisteklih iz Domovinskog rata	Odobreni svi pristigli zahtjevi za podršku udruga i projekata (100%)		
A 2.3.3.6.	Potpore mjesnim zajednicama - izbori	Nisu provedeni izbori za vijeća MZ		
A 2.3.3.7.	Uređenje prostora mjesnih zajednica	Nisu provedeni izbori za MZ i nije bilo zahtjeva za uređenje prostorija		
A 2.3.3.8.	Potpora nevladinom sektoru	11 projekata dodijeljenih NVO (110%)		
SC 3	Strateški cilj 3. Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša			
P 3.1.	Zaštita okoliša			
M 3.1.1.	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	Pokazatelj 1: Izrađen plan upravljanja otpadom	Polazna vrijednost u 2021 NE	Realizirana vrijednost u 2023 NE
		Pokazatelj 2: Broj opremljenih zelenih otoka	0	3
A 3.1.1.4.	Uspostava zelenih otoka	Izrađeni otoci za glomazni otpad i opremljeni zeleni otoci (100%)		
M 3.1.2.	Poboljšanje integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama	Pokazatelj 1: Dužina izgrađene kanalizacijske mreže (km)	Polazna vrijednost u 2021 23,7	Realizirana vrijednost u 2023 23,7
		Pokazatelj 2: Izrada glavnog projekta za postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda	0	0
KSP 7	Izgradnja kanalizacijske mreže i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda u gradu Livnu	-		
M 3.1.3.	Poboljšanje sustava zaštite od požara, prirodnih i drugih nesreća	Pokazatelj 1: Broj održanih kampanja/edukacija godišnje	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 5

		Pokazatelj 2: Broj požara zaustavljenih u ranoj fazi izbijanja	20	28
A 3.1.3.2.	Nabava vozila i opreme	Nabava vatrogasnog vozila za požare i tehničke intervencije- -Izrada projekta integriranog sustava radio komunikacija i sistema za oglašavanje i uzbunjivanje građana - Izrada procjene ugroženosti od požara - Izrada idejnog rješenja i glavnog projekta projekta za edukacijski centar za vatrogasce, operativni centar i službe civilne zaštite		
KSP 8	Izgradnja i opremanje vatrogasnog doma	Pristupilo se osiguranju lokacije i ishođenju potrebnih dozvola za izgradnju novog vatrogasnog doma odnosno Operativnog centra za službe civilne zaštite i vatrogasce koji bi osigurao zakonski propisane uvjete rada kako PVP tako i žurnim službama koje bi bile smještene u ovom objektu		
P 3.2.	Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu			
M 3.2.1.	Proširenje sustava vodoopskrbe stanovništva	Pokazatelj 1: Dužina izgrađene vodovodne mreže u km	Polazna vrijednost u 2021 149	Realizirana vrijednost u 2023 152
		Pokazatelj 2: Broj naselja sa izrađenom projektom dokumentacijom za vodovod	8	0
A 3.2.1.2.	Izgraditi Sekundarnu vodovodnu mrežu za naselja Miši i Golinjevo	Urađeno 15 % projekta		
KSP 6	Vodoopskrbni sustav "Livanjski horizont"	Cca 3km (18%)		
M 3.2.2.	Izgradnja i investicijsko održavanje prometne infrastrukture	Pokazatelj 1: Dužina izgrađenih novih prometnica (km)	Polazna vrijednost u 2021 0	Realizirana vrijednost u 2023 2,9
		Pokazatelj 2: Dužina rekonstruiranih i saniranih prometnica (km) godišnje	0	5,344
A 3.2.2.2.	Održavati, rekonstruirati i sanirati prometnice	Radovi na investicijskom održavanju i djelomično izgrađen potporni zid		
A 3.2.2.5.	Izraditi projekt hortikulturnog uređenja javno zelenih površina u gradu Livnu	U fazi je izrada projekta		
A 3.2.2.6.	Rekonstrukcija zgrade na Trgu kralja Tomislava tzv. „okrugla“	Rekonstruiran krov i urađena fasada (100%)		
P 3.3.	Zelena tranzicija i energetska učinkovitost			
M 3.3.1.	Modernizacija sustava javne rasvjete	Pokazatelj 1: Broj	Polazna vrijednost u 2021 1243	Realizirana vrijednost u 2023 0

		zamijenjenih svjetiljki		
		Pokazatelj 2: Broj naselja u kojima se održava javna rasvjeta	40	50
A 3.3.1.1.	Održavati i dograditi javnu rasvjetu	Kontinuirano održavanje kompletne rasvjete u Gradu Livnu uključujući i ruralna područja koja imaju rasvjetu (100%)		
A 3.3.1.2.	Modernizirati Javnu rasvjetu	Apliciran projekt Fondu za zaštitu okoliša		
M 3.3.2.	Energetska učinkovitost u zgradarstvu	Pokazatelj 1: Broj izrađenih energetske audita/energetskih certifikata	Polazna vrijednost u 2021 6	Realizirana vrijednost u 2023 0
		Pokazatelj 2: Broj provedenih mjera energetske učinkovitosti	32	38
A 3.3.2.1.	Sufinanciranje mjera energetske učinkovitosti na zgradama u kojima je Grad etažni vlasnik	Dva realizirana projekta (100%)		
A3.3.2.2	Rekonstrukcija i investicijsko održavanje objekata osnovnih škola	Zamijenjeno krovšte i izrađena fasada na Područnoj školi FLK, Priluka–Izrađena hidroizolacija sportske dvorane matične škole FLK Livno (67%)		

3.3. Pregled planiranih i ostvarenih financijskih sredstava na razini strateških ciljeva i prioriteta na godišnjoj razini.

U Strategiji razvoja Grada Livna, ukupno planirana sredstva za realizaciju iste u 2023. godini iznosila su 5.373.488,00 KM, za ukupno 9 prioriteta, 26 mjera i 140 aktivnosti po svim strateškim ciljevima.

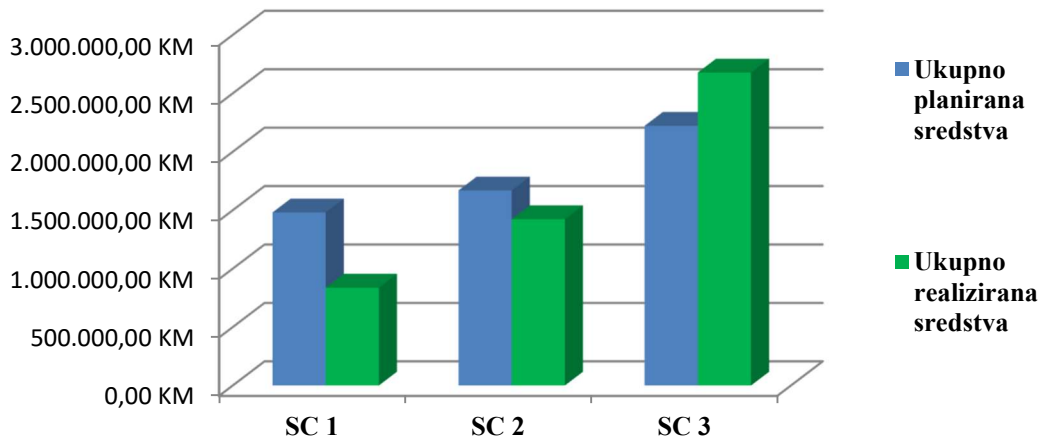
Prema prikupljenim podacima o implementaciji strateških aktivnosti i projekata koji su sadržani u godišnjem izvješću o radu Grada Livna, ukupna vrijednost uloženi sredstava iznosi 4.939.001,06 KM ili 91,91% u odnosu na ukupan planirani iznos za implementaciju Godišnjeg plana tijela uprave u istoj izvještajnoj godini. Iznosi planiranih i realiziranih financijskih sredstava, razvrstani po pojedinačnim strateškim ciljevima, prezentirani su u narednoj Tablici.

Tablica 11. Vrijednost realiziranih sredstava po Strateškim ciljevima u 2023. godini

Strateški cilj	Ukupno planirana sredstva u 2023. godini	Ukupno realizirana sredstva u 2023. godini	% realizacije
Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	1.481.582,00 KM	837.575,06	56,53%
Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	1.669.636,00 KM	1.423.129,00	85,24%
Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	2.222.270,00 KM	2.678.297,00	120,52%

UKUPNO	5.373.488,00 KM	4.939.001,06	91,91%
--------	-----------------	--------------	--------

Slika 9. Vrijednost realiziranih sredstava po Strateškim ciljevima u 2023. godini

Indikativno financijsko izvješće ukazuje da je najveći izvor sredstava iz proračunskih sredstava (3.278.064,67 KM), zatim iz ostalih izvora (1.660.936,39 KM). Detaljan prikaz visine sredstava realiziranih u 2023. godini po strateškim ciljevima, kao i izvorima financiranja prikazan je u narednoj Tablici.

Tablica 12. Struktura financiranja po strateškim ciljevima, prioritetima i izvorima financiranja u 2023. godini

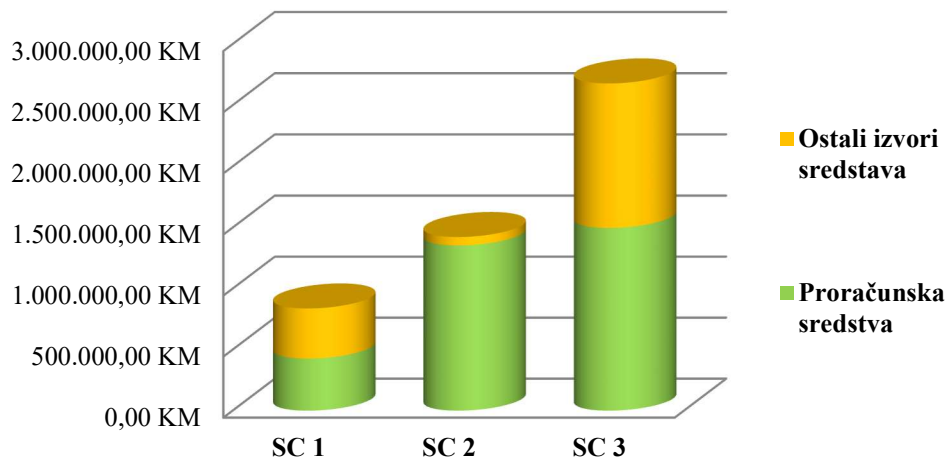
Strateški cilj	Ukupno planirana sredstva (KM)	Ukupno realizirana sredstva u 2023. godini (KM)	Proračunska sredstva u 2023. godini (KM)	Kreditna sredstva u 2023. godini (KM)	Ostala sredstva u 2023. godini (KM)	Izvori ostalih sredstava (Naziv)
Strateški cilj 1: Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima	1.481.582,00	837.575,06	426.806,54	0,00	410.768,52	
Prioritet 1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja	1.050.468,00	568.367,00	283.807,00	0,00	284.560,00	Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta, Vlada FBiH, usaid diaspora invest, Fond za zaštitu okoliša, Geodetska uprava FBiH
Prioritet 1.2. Razvoj i promocija turizam	156.114,00	122.891,92	91.587,50	0,00	31.304,42	Federalna ministarstva, UNDP, USAID, Ambasadu, ILO, Županijska i federalna ministarstva

Prioritet 1.3. Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede	275.000,00	146.316,14	51.412,04	0,00	94.904,10	Vlada RH, Strane organizacije, Županijska ministarstva
Strateški cilj 2: Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana	1.669.636,00	1.423.129,00	1.353.961,13	0,00	69.167,87	
Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa	849.636,00	885.625,00	835.457,13	0,00	50.167,87	Vlada RH, strani donator, Vlada RH, Ambasade, Federalna ministarstva, Županijska ministarstva, FMKS, FMPU, Bugarska ambasada
Prioritet 2.2. Unapređenje sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	605.000,00	362.435,00	343.435,00	0,00	19.000,00	Vlada RH, UNDP, Strane ambasade i organizacije
Prioritet 2.3. Podizanje učinkovitosti i transparentnos ti javne uprave	215.000,00	175.069,00	175.069,00	0,00	0,00	Strane organizacije, USAID, Ambasade, EU
Strateški cilj 3: Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša	2.222.270,00	2.678.297,00	1.497.297,00	0,00	1.181.000,00	
Prioritet 3.1. Zaštita okoliša	129.000,00	142.691,00	142.691,00	0,00	0,00	Županijska ministarstva, UNDP, Federalna ministarstva, Fond za zaštitu okoliša, Vlada RH, Prekogračna suradnja- EU
Prioritet 3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu	1.463.340,00	1.580.869,00	1.110.869,00	0,00	470.000,00	Županijska ministarstva, Federalna ministarstva, Fond za zaštitu okoliša, Vlada FBiH, Vlada RH, Državna ministarstva, Uprava za ceste
Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost	629.930,00	954.737,00	243.737,00	0,00	711.000,00	Fond za zaštitu okoliša
UKUPNO	5.373.488,00	4.939.001,06	3.278.064,67	0,00	1.660.936,39	

Najviše realiziranih sredstva u 2023. godini je u okviru Strateškog cilja 3., ukupno 2.678.297,00 KM (120,52%), od čega je iz Proračuna izdvojeno 1.497.297,00KM, iz ostalih izvora sredstava 1.181.000,00

KM, kroz realizaciju više različitih projekata unaprjeđenja komunalne infrastrukture. Zatim slijedi Strateški cilj 2. sa realiziranih ukupno 1.423.129,00 KM (85,24%), od čega je iz Proračuna izdvojeno 1.353.961,13 KM te iz ostalih izvora sredstava ukupno 69.167,87 KM. U okviru Strateškog cilja 1. je ukupno realiziranih 837.575,06KM (56,53%), od čega je iz Proračuna izdvojeno 426.806,54 KM, a iz ostalih izvora 410.768,52 KM.

Slika 10. Struktura financiranja realiziranih sredstava po strateškim ciljevima u 2023. godini

4. Procjena napretka i doprinos implementacije Strategije razvoja Okviru za implementaciju ciljeva održivog razvoja u BiH.

4.1. Procjena napretka

Promatrajući razvoj kroz realizaciju planiranih aktivnosti i ukupnih sinergijskih učinaka u izvještajnom razdoblju, očigledno je da se pozitivne promjene pokazatelja utjecaja realiziraju kroz razvoj nekoliko ključnih sektora kao što su poduzetništvo, poljoprivreda, turizam, obrazovanje, kultura, sport, infrastruktura i dr.

Na temelju statističkih podataka može se zaključiti da je ekonomija u BiH u posljednje 3 godine doživjela nekoliko šokova (pandemija COVID-19, prirodne katastrofe, globalna inflatorna kretanja, geopolitička nestabilnost u regiji i svijetu, itd.), koji su se odrazili na lance opskrbljivanja, zatim rast cijena hrane, što je dovelo do toga da su u prosincu 2023. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, potrošačke cijene porasle za 6,1% na razini BiH, odnosno 5,3% u Federaciji BiH (godišnja inflacija).

I pored negativnih ekonomskih kretanja u prethodnom razdoblju u BiH, analiza statističkih podataka za 2023. godinu ukazuje na blagi oporavak ekonomije, odnosno da su kretanja ekonomskih aktivnosti u Gradu Livnu u 2023. godini imala blagi rast koji je zabilježen i u HBŽ, stopa zaposlenosti rasla je za 2,6% u odnosu na 2021. godinu dok je rast zaposlenih u HBŽ zabilježen od 0,5%. Prosječne plaće su također blago porasle dok je stopa nezaposlenosti pala za 1,9%. Mirovine su porasle za 21,3% uz istovremeni rast broja umirovljenika za 2,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Grad Livno se u 2023. g. nalazio na 47. mjestu u Federaciji BiH po pitanju razvijenosti, i to u kategoriji III–srednje razvijene JLS, i nalazi se na istoj poziciji u odnosu na prethodnu godinu.

Kontinuirano smanjenje broja stanovnika i negativan prirodni priraštaj koji se bilježi u posljednjih nekoliko godina negativno se odrazio na trendove upisanih učenika u osnovne i srednje škole. Iako se bilježi smanjenje stope nezaposlenosti, broj radno sposobnog stanovništva bilježi kontinuiran pad, što ima implikacije da se negativno odrazi na privredni razvoj u narednom razdoblju. Tome dodatno doprinosi činjenica da je postotak smanjenja broja stanovnika veći od zabilježenog na razini Zeničko-dobojske županije. Možemo zaključiti da osnovni pokazatelji koji opisuju demografska kretanja na području Grada Livna su pozitivan migracijski saldo u 2023. godini, opadanje broja stanovništva do 14 godina te negativan prirodni priraštaj.

Smanjenje broja radno sposobnog stanovništva i povećanje broja umirovljenika, praćeno većim postotnim povećanjem srednje isplaćenih mirovina u odnosu na srednje isplaćenih neto plaća u narednom razdoblju može dovesti do toga da Grad Livno izdvoji značajna proračunska sredstva za podršku ranjivim kategorijama, umanjujući udjel sredstava namijenjenih za gospodarski, socijalni i okolišni razvoj.

Ipak, pozitivni trendovi u povećanju broja poslovnih subjekata, povećanje izvoza i pozitivna trgovinska bilanca daje nadu da se u narednom periodu, uz određena ulaganja u jačanje gospodarske infrastrukture i ostale komunalne i socijalne infrastrukture, snažnije pokrene razvoj Grada Livna.

4.1. Doprinos implementacije Strategije razvoja Okviru za implementaciju SDG u BiH

Provođenje Agende 2030 u BiH vrši se kroz implementaciju Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH (SDG ciljevi) koji utvrđuje i konkretne podciljeve kao i pokazatelje putem kojih će se napredak mjeriti. Nakon usvajanja na vladama entiteta i Brčko Distrikta, te na Vijeću ministara BiH, u prvoj polovici 2021. godine, Okvir je postao i službeni dokument na osnovu kojeg otpočinje proces usklađivanja razvojnih i sektorskih strategija na svim razinama vlasti, kao i planiranje proračuna za njihovu implementaciju. Strategija razvoja Grada Livna 2023-2027 usklađena je sa SDG ciljevima i strategijama viših razina vlasti.

Tablica 13. Povezanost Strategije razvoja Grada Livno sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH

Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH	Strategija razvoja Grada Livno
RAZVOJNI PRAVCI	STRATEŠKI CILJEVI
DOBRA UPRAVA I UPRAVLJANJE JAVNIM SEKTOROM	SC 2. Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana
PAMETNI RAST	SC1. Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima
	SC 2. Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana
	SC3. Grad razvijene komunalne infrastrukture i čistog okoliša
DRUŠTVO JEDNAKIH MOGUĆNOSTI	SC 2. Grad kvalitetnog i sadržajnog života građana

	SC1. Grad razvijenog i dinamičnog gospodarstva utemeljenog na prirodnim resursima
--	---

Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH	Strategija razvoja Grada Livno
AKCELERATORI: DOBRA UPRAVA I UPRAVLJANJE JAVNIM SEKTOROM	PRIORITETI
AKCELERATOR 1: Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor	Prioritet 2.3. Podizanje učinkovitosti i transparentnosti javne uprave
AKCELERATOR 3: Otpornost na katastrofe	Prioritet 3.1. Zaštita okoliša
AKCELERATORI: PAMETNI RAST	PRIORITETI
AKCELERATOR 1: Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije	Prioritet 1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja
	Prioritet 1.2. Razvoj i promocija turizma
	Prioritet 1.3. Razvoj i diverzifikacija poljoprivrede
AKCELERATOR 2: Povećanje investicija u infrastrukturu	Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa
	Prioritet 3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu
AKCELERATOR 3: Unapređenje pristupa i kvaliteta obrazovanja i obuke	Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa
AKCELERATOR 4: Zeleni rast i čista energija	Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost
AKCELERATOR 5: Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem	Prioritet 3.1. Zaštita okoliša
	Prioritet 3.3. Zelena tranzicija i energetska učinkovitost
	Prioritet 3.2. Razvoj i poboljšanje lokalne infrastrukture u gradu i na selu
AKCELERATORI: DRUŠTVO JEDNAKIH MOGUĆNOSTI	PRIORITETI
AKCELERATOR 1: Unapređenje politika socijalne zaštite	Prioritet 2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
AKCELERATOR 2: Aktivacija i zapošljavanje s fokusom na ranjive kategorije	Prioritet 1.1. Razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja
AKCELERATOR 3: Efikasna zdravstvena zaštita za sve	Prioritet 2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
AKCELERATOR 4: Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sustava	Prioritet 2.1. Podizanje kvalitete obrazovanja, kulture i športa
AKCELERATOR 5: Financijska inkluzija	

PRIORITETI	PRIORITETI
AKCELERATOR 1: Unapređenje politika socijalne zaštite	2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova

AKCELERATOR 3: Efikasna zdravstvena zaštita za sve	2.2. Podizanje kvalitete i dostupnosti socijalne/zdravstvene zaštite, socijalne uključenosti i demografska obnova
--	---

5. Institucionalni kapaciteti za planiranje i upravljanje razvojem

Sustav za razvojno planiranje i upravljanje razvojem predstavlja cjelovit i usklađen proces održivog, ekonomskog, društvenog, okolišnog i prostornog prilagođavanja, na Ustavu i zakonima zasnovanim potrebama i interesima građana i društva. On podrazumijeva postojanje odgovarajućih finansijskih sredstava, te zahtijeva postojanje odgovarajućeg pravnog, institucionalnog i metodološkog okvira koji bi osigurao djelotvorno i koordinirano planiranje i realizaciju socio-ekonomskih razvojnih prioriteta.

Formalnu funkciju tijela za razvojno planiranje i upravljanje razvojem (JURA) na razini Grada Livna ima Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije.

Iako Grad Livno priprema implementacijske dokumente u skladu sa važećom zakonskom regulativom u FBiH, kapaciteti jedinice za upravljanje razvojem (JURA), kao i drugih rukovodećih službenika u gradskom tijelu uprave, nisu dovoljni kako bi se ovaj sustav planiranja i izvještavanja učinkovito primijenio.

U sklopu Službe za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije sistematizirano je pet radnih mjesta koji u svom opisu poslova čine jedinicu za upravljanje razvojem (JURA) od čega je popunjeno jedno radno mjesto što je nedostavno za uspješno organiziran sustav planiranja i izvještavanja sukladno zakonskoj regulativi.

U pogledu implementacijskih kapaciteta ostalih sudionika u lokalnom razvoju (NVO, poslovnog sektora i drugih aktera koji sudjeluju ili indirektno doprinose implementaciji Strategije) potrebno je jačati kapaciteta u pripremi i implementaciji projekata.

6. Zaključci i preporuke

Strategija razvoja Grada Livna obuhvaća plansko razdoblje 2023.-2027. godine i definira javne politike i usmjerenje razvoja lokalne zajednice. U cilju osiguranja optimalnih uvjeta za njenu provedbu, ali i praćenje, te pružanje značajnijeg doprinosa integriranom razvoju lokalne zajednice, ključne preporuke definirane u Izvešću o razvoju se odnose na:

1. Pripremiti trogodišnji plan za razdoblje 2026.-2028. i godišnji plan za 2025. godinu u skladu sa Uredbom o izradi implementacijskih dokumenata FBiH;
2. Jačati kapacitete gradskih službi za planiranje i upravljanje razvojem i popuniti ključna radna mjesta u Službi za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije, kao nositeljima razvoja, u skladu sa sistematizacijom,
3. Jačati kapacitete i znanja službenika u oblasti upravljanja projektnim ciklusom i pripremi razvojnih projekata u cilju apliciranja prema EU i međunarodnim, ali i domaćim fondovima
4. Dodatnu pažnju je potrebno posvetiti jačanju kapaciteta za optimalnu primjenu godišnjeg i trogodišnjeg planiranja rada, monitoringa i izvještavanja na razini svih službi, koje je bazirano na povezivanju strateških i implementacijskih dokumenata. Koordinirani pristup i direktna usklađenost između strateških i implementacijskih dokumenata ključna je za učinkovitu implementaciju Strategije i karakteristika je učinkovitog sustava razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.
5. Kontinuirano jačati internu i eksternu komunikaciju po pitanju implementacije, praćenja i izvještavanja realizacije Strategije, pripreme implementacijskih dokumenata; uključenosti drugih Službi u smislu privlačenja sredstava od drugih izvora (donatora, viših razina vlasti i dr.) za realizaciju strateških projekata;
6. Organizirati kvartalne koordinacijske sastanke predstavnika svih službi i analizirati odstupanja u stupnju realizacije proračuna i strateških projekata, identificirati mjere i preporuke za realnije planiranje prilikom izrade trogodišnjih i godišnjih planova implementacije Strategije;
7. Nabaviti učinkovit softver za planiranje i upravljanje razvojem, koji će biti fleksibilan i omogućiti kvalitetno praćenje realizacije Strategije, kako financijski tako i po osnovu pokazatelja razvoja;
8. Uspostaviti mjesne zajednice